

Eiropas pilsoņu paneļdiskusija par pārtikas izšķērdēšanu

Galīgais ziņojums

#FoodWasteEU

Manuskripts pabeigts 2023. gada jūlijā.

Šis dokuments neatspoguļo Eiropas Komisijas oficiālo nostāju.

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2023

© Eiropas Savienība, 2023

Eiropas Komisijas dokumentu atkalizmantošanas politiku īsteno, pamatojoties uz Komisijas Lēmumu 2011/833/ES (2011. gada 12. decembris) par Komisijas dokumentu atkalizmantošanu (OV L 330, 14.12.2011., 39. lpp.). Ja vien nav norādīts citādi, šo dokumentu atkalizmantot atļauts ar *Creative Commons Attribution 4.0 International* (CC BY 4.0) licenci (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tas nozīmē, ka ir atļauta atkalizmantošana ar pienācīgu atsaukšanos uz dokumentu un norādēm uz grozījumiem.

Visi fotoattēli: © Eiropas Savienība

Print ISBN 978-92-68-06457-3

doi:10.2775/319551

NA-09-23-364-LV-C

PDF ISBN 978-92-68-06480-1

doi:10.2775/25216

NA-09-23-364-LV-N

SATURS

1. Ievads.....	2
2. Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas par pārtikas izšķērdēšanu galvenie aspekti.....	5
2.1. Paneļdiskusijas dalībnieku atlase pēc nejaušības principa un demogrāfiskais sastāvs.....	6
2.2. Koordinācijas komiteja	10
2.3. Zināšanu komiteja.....	11
2.4. Zināšanu un informācijas centrs.....	12
2.5. Runātāji	12
2.6. Galvenie moderatori.....	14
2.7. Diskusijas vadītāji.....	14
2.8. Novērotāji.....	15
3. Metodoloģiskā sistēma un atsevišķas sesijas.....	16
3.1. Metodoloģiskā sistēma.....	17
3.2. Pirmā sesija. Process un rezultāti.....	18
3.3. Otrā sesija. Process un rezultāti.....	23
3.4. Trešā sesija. Process un rezultāti.....	27
4. Turpmākie pasākumi	34
Pielikums. Pilns ieteikumu teksts	37
I tematiskais bloks “Sadarbība pārtikas vērtības ķēdē: no lauka līdz galdam”.....	38
II tematiskais bloks “Pārtikas uzņēmumu iniciatīvas”.....	43
III tematiskais bloks “Atbalsts patērētāju uzvedības maiņai”.....	47

1. levads

Eiropas Komisija 2023. gadā organizēja trīs Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas, un viena no tām bija veltīta pārtikas izšķērdēšanas jautājumam. Katrā paneļdiskusijā piedalījās līdz pat 150 pēc nejaušības principa atlasīti pilsoņi no visām 27 ES dalībvalstīm, lai apspriestu un sniegtu ieteikumus pirms svarīgu Komisijas priekšlikumu sagatavošanas. Ar paneļdiskusijām tiek pildīta apņemšanās, kas tika pausta 2022. gada 17. jūnija paziņojumā “Konference par Eiropas nākotni – Pārvēršot redzējumu konkrētā darbībā” ⁽¹⁾ un priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas 2022. gada runā par stāvokli Savienībā. Pirmā norisinājās Eiropas pilsoņu paneļdiskusija par pārtikas izšķērdēšanu, un tajā bija trīs sesijas: 2022. gada 16.–18. decembrī un 2023. gada 20.–22. janvārī un 10.–12. februārī.

Lai ES un tās dalībvalstis spētu pildīt savas saistības attiecībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) sasniegšanu, pārtikas izšķērdēšanas samazināšanai jānotiek plašākā mērogā un ātrāk ⁽²⁾. Tas ir būtiski svarīgi ne vien saistībā ar pieaugošo pasaules iedzīvotāju skaitu un problēmām, ko tas rada nodrošinātības ar pārtiku jomā, bet arī lai mazinātu pārtikas sistēmas ietekmi uz vidi un klimatu. Atzīstot, cik svarīgi ir mazināt pārtikas izšķērdēšanu Eiropā, ES šo mērķi ir iekļāvusi savā 2020. gada stratēģijā ““No lauka līdz galdam”. Taisnīgas, veselīgas un videi draudzīgas pārtikas sistēmas vārdā”. Saskaņā ar šo stratēģiju Komisija 2023. gada 5. jūlijā pieņēma tiesību akta priekšlikumu ⁽³⁾, kurā noteikti juridiski saistoši pārtikas izšķērdēšanas samazināšanas mērķrādītāji, kas dalībvalstīm jāsasniedz līdz 2030. gada beigām. Visas ES dalībvalstis tiks aicinātas veikt vērienīgus pasākumus, lai savā teritorijā samazinātu pārtikas izšķērdēšanu.

Tā kā mājāsaimniecības rada vairāk nekā pusi no ES radītajiem pārtikas atkritumiem, iedzīvotāji var aktīvi

iesaistīties šīs problēmas risināšanā. Pasākumi pārtikas izšķērdēšanas samazināšanai ir nepieciešami visos pārtikas piegādes ķēdes posmos, sākot ar pārtikas produktu primāro ražošanu un beidzot ar mazumtirdzniecību, ēdināšanas pakalpojumiem un patēriņu, taču lielais pārtikas atkritumu apjoms, kas rodas patēriņa līmenī, liecina, cik svarīga ir iedzīvotāju izpratne un ieteikumi. Šajā kontekstā šīs pirmās Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas dalībnieki tika aicināti sagatavot sarakstu ar ieteikumiem, kā pastiprināt pasākumus pārtikas izšķērdēšanas samazināšanai ES. Pēc tam šie ieteikumi tiks izmantoti Komisijas vispārējā darba programmā attiecībā uz pārtikas izšķērdēšanas novēršanu un tiks ņemti vērā, izstrādājot gaidāmo tiesību akta priekšlikumu. Paredzams, ka paneļdiskusijas dalībnieku ieteikumi kalpos arī kā ceļvedis, lai palīdzētu ES dalībvalstīm līdz 2030. gadam sasniegt pārskatītajā Atkritumu pamatdirektīvā noteiktos pārtikas izšķērdēšanas samazināšanas mērķrādītājus.

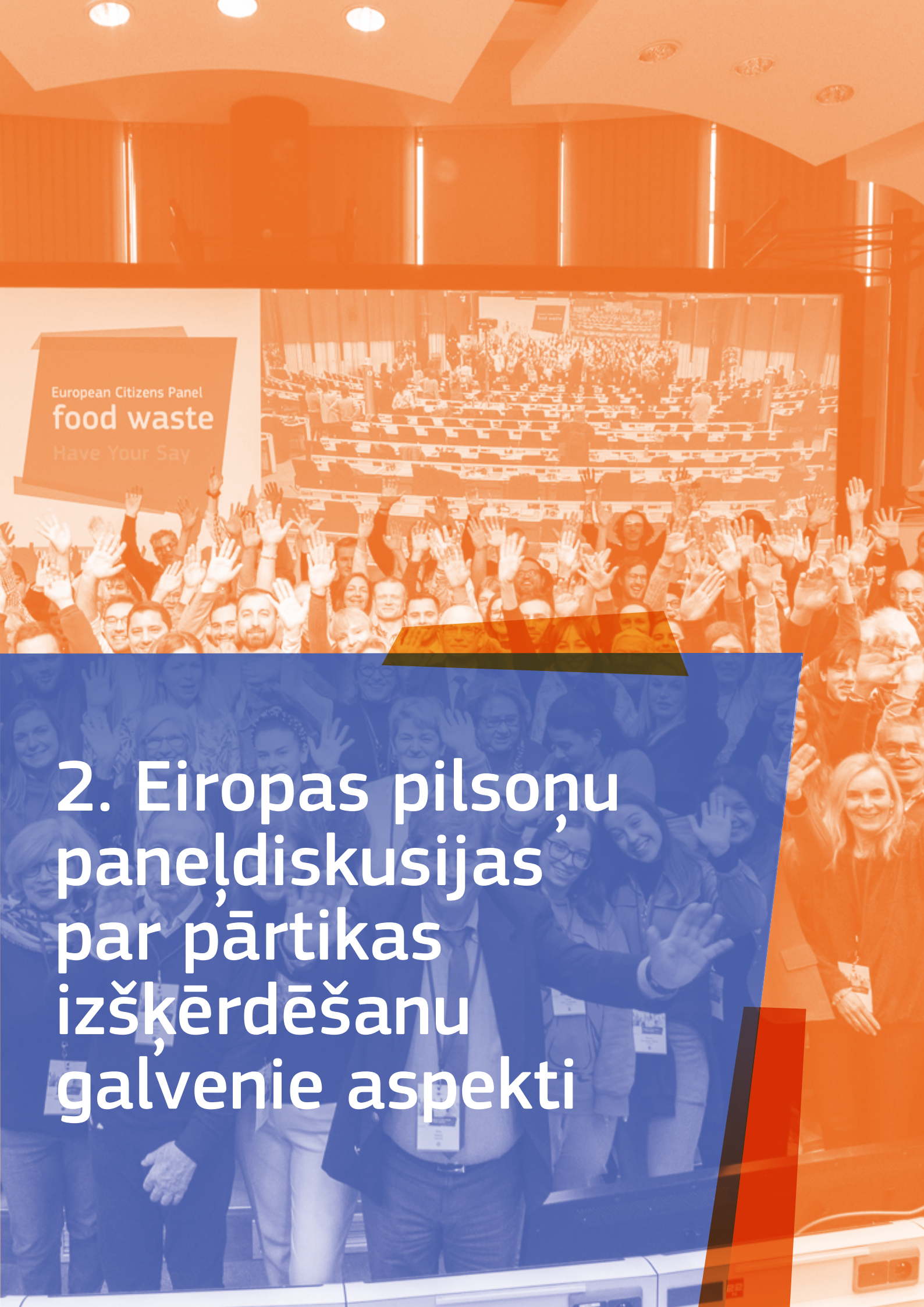
Paneļdiskusijā izskanēja pilsoņu viedokļi par pasākumiem, kas ES dalībvalstīm, pārtikas piegādes ķēdes dalībniekiem, iedzīvotājiem un citām privātā un valsts sektora ieinteresētajām personām būtu jāveic, lai paātrinātu pārtikas izšķērdēšanas samazināšanu un sasniegtu mērķrādītājus, kas jānosaka ES līmenī. Pamatojoties uz informatīvajiem materiāliem, ekspertu ieguldījumu, kā arī debatēm darba grupās un plenārsēdē, pilsoņu paneļdiskusijas par pārtikas izšķērdēšanu dalībnieki noteica problēmas, kas aplūkojamas Komisijas jaunajā politikas priekšlikumā, un sarindoja tās prioritārā secībā. Paneļdiskusijas ieguldījums un rezultāti ir apkopoti šajā ziņojumā, ka arī tā pielikumā. Šajā ziņojumā ir aplūkoti Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas par pārtikas izšķērdēšanu galvenie aspekti un izklāstīta tās metodoloģiskā sistēma, debašu organizēšanas veids, trīs sesiju rezultāti, kā arī turpmākie pasākumi.

⁽¹⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Konference par Eiropas nākotni – Pārvēršot redzējumu konkrētā darbībā”, COM(2022) 404 final (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0404>).

⁽²⁾ 12.3. IAM paredz līdz 2030. gadam uz pusi samazināt pārtikas atkritumu apjomu uz vienu iedzīvotāju mazumtirdzniecības un patēriņa līmeņos un samazināt pārtikas zudumus pārtikas piegādes ķēdē.

⁽³⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2008/98/EK par atkritumiem, COM(2023) 420 final (https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:05b634bd-1b4e-11ee-806b-01aa75ed71a1.0016.02/DOC_1&format=PDF).

European Citizens Panel
food waste
Have Your Say

2. Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas par pārtikas izšķērdēšanu galvenie aspekti

2.1. PANEĻDISKUSIJAS DALĪBNIKU ATLASE PĒC NEJAUŠĪBAS PRINCIPA UN DEMOGRĀFISKAIS SASTĀVS

Pilsoņu paneļdiskusijas dalībnieki tika atlasīti pēc nejaušības principa, jo tā ir godīga, konsekventa un uzticama pieeja personu atlasei šādiem līdzdalības procesiem. Pareizi īstenota atlase pēc nejaušības principa var palielināt daudzveidību un reprezentatīvu pārstāvību. Atlasi ar 27 valstu nodarbinātības aģentūru atbalstu veica *Kantar Public*. Lielākajā daļā valstu dalībnieki tika atlasīti pa telefonu (*CATI*), izmantojot numuru nejaušas sastādīšanas (*Random Digital Dialling, RDD*) funkciju. Tomēr dažās citās valstīs tika izmantotas klātienē metodes (*CAPI*) vai atlase pēc nejaušības principa no iespējamās tiešsaistes paneļdiskusijas dalībnieku vidus (tikai Luksemburgā). Vidējais piekrišanas rādītājs dažādās valstīs bija atšķirīgs, taču vidēji bija 4,5 %.

1. tabulā ir sniegts pārskats par vēlamā paneļdiskusijas dalībnieku skaitu pa ES dalībvalstīm (valstu kvotas), kā arī par dalībnieku faktisko skaitu no katras valsts katrā sesijā. Mērķis bija panākt tādu ES dalībvalstu pārstāvības līmeni, kas būtu proporcionāls to iedzīvotāju skaitam, nosakot, ka minimālais skaits ir vismaz divi pilsoņi uz katru valsti ⁽⁴⁾. Citiem vārdiem sakot, liels dalībnieku skaits tika noteikts valstīm ar lielu iedzīvotāju skaitu, piemēram, Vācijai (19 pilsoņi), savukārt no Maltas un Luksemburgas tika uzaicināti attiecīgi divi pilsoņi. Kopējais apmeklētības līmenis bija labs, kas palīdzēja sasniegt izvirzītos mērķus. Attiecībā uz 23 no 27 ES dalībvalstīm līdzdalības mērķi tika sasniegti. No paredzētajiem 150 dalībniekiem vismaz vienā no sesijām piedalījās 148 pilsoņi.

⁽⁴⁾ Valstu kvotas tika izstrādātas, izmantojot degressīvās proporcionalitātes sistēmu, ko izmanto arī, lai aprēķinātu katras dalībvalsts deputātu skaitu Eiropas Parlamentā.

1. tabula. Paneļdiskusijas dalībnieku skaits no katras dalībvalsts

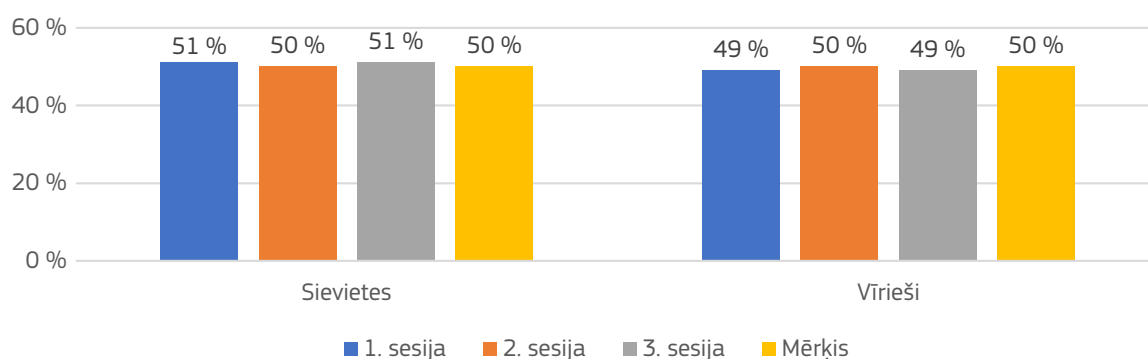
VALSTS	PAREDZĒTAIS DALĪBNIKU SKAITS	FAKTISKAIS DALĪBNIKU SKAITS		
		1. sesija	2. sesija	3. sesija
Beļģija	5	4	5	4
Bulgārija	4	4	4	4
Čehija	5	5	5	5
Dānija	3	3	3	3
Vācija	19	17	18	16
Igaunija	2	2	2	2
Īrija	3	3	3	3
Grieķija	5	5	5	5
Spānija	12	12	13	13
Francija	15	16	16	16
Horvātija	2	2	2	2
Itālija	15	13	13	12
Kipra	2	2	2	2
Latvija	2	2	2	2
Lietuva	2	2	2	2
Luksemburga	2	2	2	2
Ungārija	5	2	2	2
Malta	2	2	2	2
Nīderlande	6	6	6	6
Austrija	4	4	4	4
Polija	10	10	12	11
Portugāle	5	5	5	5
Rumānija	7	7	7	7
Slovēnija	2	2	2	2
Slovākija	3	3	3	3
Somija	3	3	3	3
Zviedrija	5	4	4	4
KOPĀ	150	142	147	142

Lai nodrošinātu pēc iespējas plašāku ES iedzīvotāju daudzveidības pārstāvību paneļdiskusijā, dalībnieku kvotas tika noteiktas pēc sociālajām un demogrāfiskajām iezīmēm, kas izklāstītas 1. attēlā (dalībnieku faktiskā īpatsvara rādītājs attiecas uz 148 pilsoņiem, kuri piedalījās vismaz vienā sesijā).

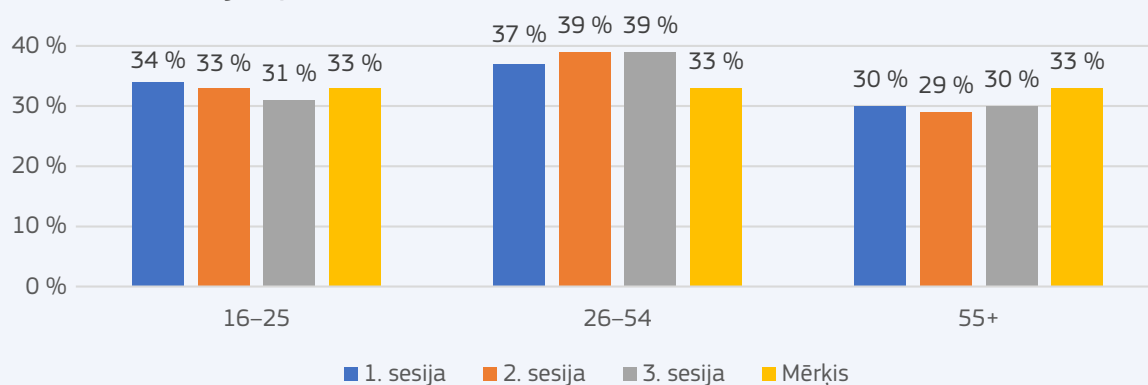
Izņēmums bija izvēle nodrošināt plašāku jaunatnes pārstāvību, trešo daļu paneļdiskusijas dalībnieku atlasot no 16–25 gadus vecu iedzīvotāju vidus, neraugoties uz to, ka šajā kategorijā ietilpst mazāk nekā 33 % Eiropas iedzīvotāju ⁽⁵⁾.

1. attēls. Dalībnieku pārstāvība pēc dzimuma, vecuma, dzīvesvietas un izglītības līmeņa

Pārstāvība sesijās pēc dzimuma

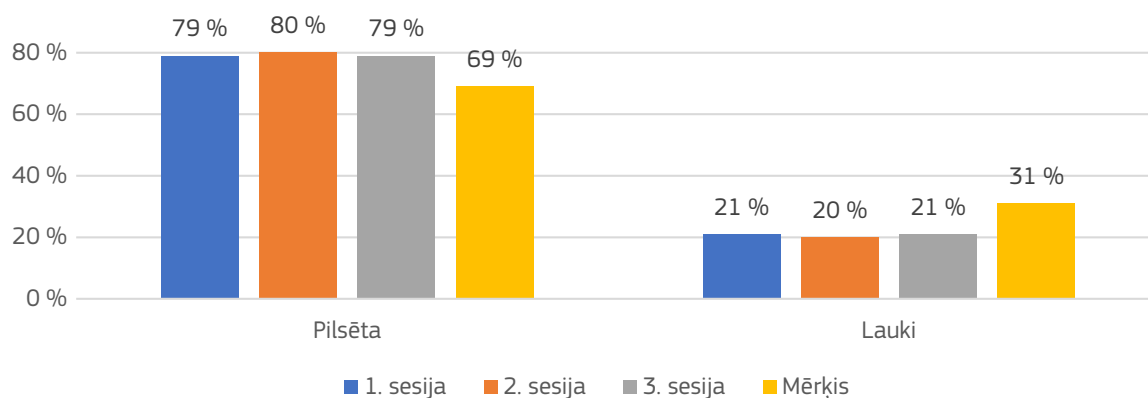

Pārstāvība sesijās pēc vecuma

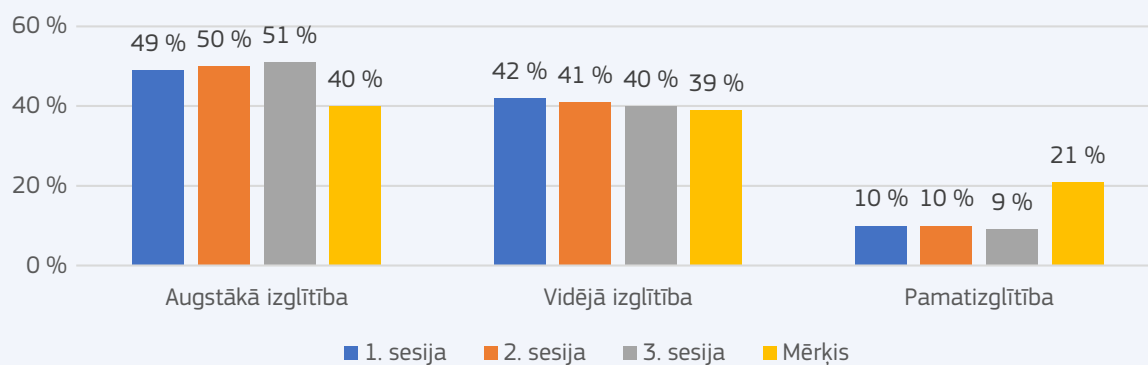

⁽⁵⁾ Saskaņā ar Eurostat 2022. gada datiem šajā vecuma grupā ietilpst 10,6 % Eiropas iedzīvotāju (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TPS00010/default/table?lang=en&category=demo.demo_ind).

Dalībnieku pārstāvība pēc to dzīvesvietas

Dalībnieku pārstāvība pēc izglītības līmeņa

2.2. KOORDINĀCIJAS KOMITEJA

Eiropas pilsoņu paneļdiskusiju par pārtikas izšķērdēšanu plānoja, organizēja un vadīja Koordinācijas komiteja. Tās locekļi tikās reizi nedēļā, lai lemtu par konceptuāliem un organizatoriskiem jautājumiem, tostarp ar metodoloģiju, loģistiku un budžetu saistītiem jautājumiem. Komitejas sastāvā bija Eiropas Komisijas un darbuzņēmēju pārstāvji. No Eiropas Komisijas puses Koordinācijas komitejas darbā savu ieguldījumu sniedz divi ģenerāldirektorāti (ĢD): Veselības un pārtikas nekaitīguma ĢD (*SANTE* ĢD), kas atbild par iniciatīvām, kas saistītas ar pārtikas izšķērdēšanu, tostarp par tiesību akta priekšlikuma, kurā noteikti dalībvalstīm sasniedzamie pārtikas izšķērdēšanas mazināšanas mērķrādītāji, izstrādi, un Komunikācijas ĢD (*COMM* ĢD), kas atbild par pilsoņu iesaistes jauno posmu un konkrētāk – par Eiropas pilsoņu paneļdiskusiju metodoloģiju un organizāciju.

Darbuzņēmēji savā starpā sadarbojās, lai plānotu un īstenotu šīs jaunās paaudzes Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas. Pilsoņu atlasī veica *Kantar Public*. *VO Europe* un *MCI* atbildēja par pilsoņu informēšanu un

atbalstu, kā arī par visiem ar šīm trim paneļdiskusijām saistītajiem organizatoriskajiem aspektiem. Turklāt eksperti tikās starptautiskā Diskusiju darba grupā, kuras sastāvā bija *ifok* (Vācija), *Missions Publiques* (Francija), *Danish Board of Technology Foundation* (Dānija) un *deliberativa* (Spānija), lai plānotu un atvieglotu apspriešanas procesu. Diskusiju darba grupas partneri apkopoja savas zināšanas, lai kopā ar *COMM* ĢD izstrādātu vispārējā līdzdalības procesa koncepciju un metodoloģiju katrai sesijai. Diskusiju darba grupa atbildēja par Koncepcijas apraksta, kurā izklāstīti paneļdiskusijas mērķi, izstrādi kopā ar *SANTE* ĢD un *COMM* ĢD un par konsultatīvās Zināšanu komitejas izveidi. Turklāt ar *SANTE* ĢD un Zināšanu komitejas atbalstu tā arī atlasīja un instruēja runātājus, kuri pilsoņiem palīdzēja izprast apspriežamo jautājumu visā tā sarežģītībā un atbildēja uz pilsoņu jautājumiem visu trīs sesiju laikā. Tā arī koordinēja saziņu ar pilsoņiem, kā arī ar atbalsta darba grupu uz vietas, nodrošināja galvenos moderatorus un atvieglāja darbu grupās, kā arī pārraudzīja ziņošanu par rezultātiem.

2.3. ZINĀŠANU KOMITEJA

Zināšanu komitejas, kuras sastāvā bija pārtikas izšķērdēšanas novēršanas jomas eksperti, līdzdalība uzlaboja apspriešanas procesa integritāti, garantējot kvalitāti, objektivitāti, daudzveidību un pilsoņiem sniegtās informācijas saprotamību. Zināšanu komitejas izdevums bija apkopot un sniegt zināšanas un zinātību, lai nodrošinātu vienlīdzīgus apstākļus visiem dalībniekiem un sekmētu diskusijas viņu starpā. Tas cita starpā tika panākts, izstrādājot informatīvo materiālu kopumu, kas pilsoņiem tika izdalīts pirms pirmās sesijas. Faktiskais ieguldījums politikas izstrādē tika izstrādāts ciešā sadarbībā ar Koordinācijas komiteju.

Zināšanu komiteja arī palīdzēja Diskusiju darba grupai konstatēt vājās vietas (piemēram, debašu trūkumu) vai nepilnības pilsoņu diskusijās (piemēram, ideju un esošo ES iniciatīvu iespējamu pārklāšanos un/vai jomas, kurās ierosinātie pasākumi nebija pamatoti ar pierādījumiem). Ar Zināšanu un informācijas centra (ZIC) atbalstu un iesaistot arī citus ekspertus no Komisijas, abas minētās struktūras veica arī faktu pārbaudes un atbildēja uz pilsoņu jautājumiem sesiju laikā un pēc tām. Turklāt tās atbalstīja Diskusiju darba grupu tās centienos apkopot pilsoņu darba rezultātus galvenajās pasākumu kategorijās, pamatojoties uz to zināšanām un pieredzi pārtikas izšķērdēšanas novēršanā.

Zināšanu komitejas sastāvā bija pieci locekļi, kurus Koordinācijas komiteja atlasīja, pamatojoties uz šādiem kritērijiem: zinātība daudzās un dažādās zināšanu jomās; viņu zināšanu un pieredzes šajā jomā plaša atzīšana gan citu ieinteresēto personu, gan līdzbiedru vidū; spēja izprast, atzīt un paust dažādus viedokļus par šo tematu, tostarp spēja vienoties par iespējamiem kompromisiem; dažādība dzimuma, tautības un piederības ziņā. Turklāt priekšstatu par ES politiku nodrošināja *SANTE* ĢD pārstāvis.

Zināšanu komitejas locekļi:

- *Laura Fernández CELEMÍN*, Eiropas Pārtikas informācijas padome,
- *Betty CHANG*, Eiropas Pārtikas informācijas padome,
- *Anne-Laure GASSIN*, Eiropas Komisijas Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāts,
- *Gyula KASZA*, Veterinārmedicīnas universitāte, Budapešta,
- *Maiwenn L'HOIR*, Lauksaimniecības ministrija, Francija,
- *Toine TIMMERMANS*, Vāgeningenas Universitāte un Pētniecības centrs, Nīderlande..

2.4. ZINĀŠANU UN INFORMĀCIJAS CENTRS

Zināšanu un informācijas centrs (ZIC) tika izveidots, lai atbildētu uz jautājumiem un paskaidrojumu lūgumiem, kurus pilsoņi iesūtījuši diskusiju laikā. ZIC darbojās *COMM* ĢD, *SANTE* ĢD un citu Komisijas ģenerāldirektorātu eksperti, kuru uzdevums bija sniegt atbildes attiecībā uz to pārziņā esošajām politikas jomām, kā arī Zināšanu komitejas locekļi. Visu trīs

Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas par pārtikas izšķērdēšanu sesiju laikā ZIC sniedza rakstiskas atbildes uz vairāk nekā 100 pilsoņu uzdotajiem jautājumiem. Trešās sesijas laikā ZIC locekļi īsi iejaucās 12 darba grupu darbā, lai precizētu jebkādos atlikušos jautājumus pirms pilsoņi ir formulējuši savus galīgos ieteikumus.

2.5. RUNĀTĀJI

Papildus Zināšanu komitejas locekļiem vairākas ieinteresētās personas un eksperti tika aicināti iepazīstināt ar dažādām nostājām un pieredzi attiecībā uz pārtikas izšķērdēšanas samazināšanu un atbildēt uz pilsoņu jautājumiem. Runātāji sniedza efektīvu pasākumu piemērus, kā samazināt pārtikas izšķērdēšanu, un norādīja, kuri dalībnieki ir jāiesaista. Viņi sniedza informāciju par pārtikas izšķērdēšanas samazināšanas pasākumu ietekmi uz vidi, ekonomiku un sabiedrību. Viņi diskutēja arī par to, cik svarīgi ir

iesaistīt daudzus un dažādus dalībniekus, lai panāktu pārmaiņas, un par piesardzības pasākumiem, kas jāveic, lai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi (piemēram, pārtikas izšķērdēšanas novēršana nedrīkst apdraudēt pārtikas nekaitīgumu). Zināšanu komiteja nodrošināja, ka pilsoņiem sniegtās zināšanas ir līdzsvarotas un atbilstīgas un pietiekami atspoguļo ES politikas veidotāju un ieinteresēto personu galvenās nostājas. Sesiju laikā uzstājās 2. tabulā nosauktie runātāji.

2. tabula. Runātāji

1. SESIJA	
Ievadrūna	Dubravka Šuica , Eiropas Komisijas priekšsēdētājas vietniece demokrātijas un demogrāfijas jautājumos
	Stella Kyriakides , Eiropas Komisijas Veselības un pārtikas drošuma komisāre
	Pia Ahrenkilde Hansen , Eiropas Komisijas Komunikācijas ģenerāldirektorāta ģenerāldirektore
Eiropas Komisijas eksperti	Gaëtane Ricard-Nihoul , Eiropas Komisijas Komunikācijas ģenerāldirektorāta Pilsoņdialogu nodaļas vadītāja vietniece
	Anne-Laure Gassin , grupas vadītāja Eiropas Komisijas Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāta stratēģijas "No lauka līdz galdam" nodaļā
Ārējie eksperti un praktiķi	Toine Timmermans , Vāgeningenas Universitātes Ilgtspējīgas pārtikas aprites programmas vadītājs
	Victor De Meester , "Colruyt" grupas vides koordinators
	Betty Chang , Eiropas Pārtikas informācijas padomes Pētniecības telpas vadītāja
	Thomas Candéal , Starptautiskās Pārtikas izšķērdēšanas koalīcijas projektu vadītājs
	Maiwenn L'Hoir , Francijas Lauksaimniecības un uztursuverenitātes ministrijas projektu vadītāja cīņai ar pārtikas izšķērdēšanu un nedrošu apgādi ar pārtiku – par ilgtspējīgu pārtiku
	Gyula Kasza , Ungārijas Valsts pārtikas izšķērdēšanas novēršanas programmas "Maradék Nélkül" (beztkritumu projekts) koordinators, Ungārijas Veterinārmedicīnas universitātes asociētais profesors
	Bruno Menne , "COPA COGECA" vecākais politikas padomnieks pārtikas nekaitīguma, patērētāju informēšanas, dzīvnieku ēdināšanas un dzīvnieku barības kvalitātes nodrošināšanas jautājumos
	Angela Frigo , Eiropas Pārtikas banku federācijas ģenerālsekretāre
Noslēguma piezīmes	Richard Kühnel , Eiropas Komisijas Komunikācijas ģenerāldirektorāta Pārstāvības un komunikācijas dalībvalstīs direktorāta direktors
2. SESIJA	
Ievadrūna	Anne-Laure Gassin , grupas vadītāja Eiropas Komisijas Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāta stratēģijas "No lauka līdz galdam" nodaļā
I tematiskais bloks "Sadarbība pārtikas vērtības ķēdē: no lauka līdz galdam"	Toine Timmermans , Vāgeningenas Universitātes Ilgtspējīgas pārtikas aprites programmas vadītājs
	Dorothee Briau mont , organizācijas "SOLAAL" izpilddirektore
	Francisca Feiteira , atbildīgā par pārtikas politiku organizācijā "Slow Food"
	Fabien Santini , Eiropas Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāta Lauksaimniecības pārtikas tirgus pārvaldības nodaļas vadītāja vietnieks
II tematiskais bloks "Pārtikas uzņēmumu iniciatīvas"	Ahmed Soliman , dizaina kvalitātes direktors uzņēmumā "Danone"
	Marine Thizon , apvienības "HOTREC" sabiedrisko lietu direktore
	Fabrizio Fabbri , organizācijas "Euro Coop" pārtikas un ilgtspējas direktors
	Eduardo Montero Mansilla , atbildīgais par pārtiku federācijā "La Federación de Consumidores y Usuarios CECU"
III tematiskais bloks "Atbalsts patērētāju uzvedības maiņai"	Erica van Herpen , Vāgeningenas Universitātes asociētā profesore mārketinga un patērētāju uzvedības grupā
	Odile Le Bolloch , vides zinātniece Īrijas Vides aizsardzības aģentūrā
	João Toledo , Portugāles Lauksaimniecības ministrijas nacionālais eksperts Lauksaimniecības pārtikas ražošanas organizācijā

3. SESIJA	
Transversāli temati	Toine Timmermans , Vāgeningenas Universitātes Ilgtspējīgas pārtikas aprites programmas vadītājs
	Anja De Cunto , "EUROCITIES" pārtikas jautājumu grupas vadītāja
	Maiwenn L'Hoir , Francijas Lauksaimniecības un uztursuverenitātes ministrijas projektu vadītāja cīņai ar pārtikas izšķērdēšanu un nedrošu apgādi ar pārtiku – par ilgtspējīgu pārtiku
I tematiskais bloks "Sadarbība pārtikas vērtības ķēdē: no lauka līdz galdam"	Angela Frigo , Eiropas Pārtikas banku federācijas (FEBA) ģenerālsekretāre
	Eva Sali , politikas padomniece pārtikas nekaitīguma jautājumos, "Copa Cogeca"
	Luc Lignon , Monpeljē pilsētas Pārtikas politikas departamenta direktors, Francija
II tematiskais bloks "Pārtikas uzņēmumu iniciatīvas"	Els Bedert , produktu politikas un ilgtspējas direktors, EuroCommerce
	Timothy John Hobley , Dānijas Tehniskās universitātes asociētais profesors, Valsts pārtikas institūts
	Minna Huttunen , ministra padomniece Lauksaimniecības un mežsaimniecības ministrijā, Somija
III tematiskais bloks "Atbalsts patērētāju uzvedības maiņai"	Gyula Kasza , Ungārijas Valsts pārtikas izšķērdēšanas novēršanas programmas "Maradék Nélkül" (bezatkritumu projekts) koordinators, Ungārijas Veterinārmedicīnas universitātes asociētais profesors
	Camille Perrin , vecākā pārtikas politikas speciāliste, Eiropas Patērētāju organizācija (BEUC)
	Marjolijn Schrijnen , Nīderlandes uztura centra vecākā projektu vadītāja
Noslēguma piezīmes	Colin Scicluna , Eiropas Komisijas priekšsēdētājas vietnieces demokrātijas un demogrāfijas jautājumos biroja vadītājs
	Sandra Gallina , Eiropas Komisijas Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāta ģenerāldirektore
	Pia Ahrenkilde Hansen , Eiropas Komisijas Komunikācijas ģenerāldirektorāta ģenerāldirektore

2.6. GALVENIE MODERATORI

Divi galvenie moderatori sniedza norādījumus pilsoņiem visu trīs sesiju laikā un vadīja diskusijas plenārsēdē. Viņi sniedza informāciju par paneldiskusijas vispārējo mērķi un atsevišķās sesijās izmantojamo metodoloģiju, kā arī par organizatoriskajiem aspektiem. Galvenie moderatori arī sekmēja diskusijas starp ekspertiem, nodrošināja, ka diskusiju laikā zināšanas tiek sniegtas godīgi un objektīvi, un organizēja jautājumu un atbilžu sesijas ekspertu un pilsoņu

starpā, kā arī moderatoru un pilsoņu mijiedarbību satura un procesa jautājumos. Turklāt galvenie moderatori katras sesijas noslēguma plenārsēdēs apkopoja visus rezultātus. Galvenie moderatori:

- *Jacob Birkenhäger (ifok),*
- *Kathrine Collin Hagan (Danish Board of Technology Foundation).*

2.7. DISKUSIJAS VADĪTĀJI

Pilsoņi strādāja 12 darba grupās, kuru darbu vadīja un atbalstīja divi Diskusiju darba grupas locekļi: viens pieredzējis diskusijas vadītājs un viens asistents. Diskusijas vadītāju uzdevums bija vadīt diskusijas darba grupās un nodrošināt netraucētu darba gaitu:

- veidojot draudzīgu un cieņpilnu atmosfēru, lai sekmētu līdzsvarotu ieguldījumu no visu dalībnieku puses,

- nodrošinot, ka visi pilsoņi ir informēti par vispārējo procesu un saņem norādījumus attiecībā uz grupas darbu,
- nodrošinot, ka tiek sasniegti darba grupu sesiju mērķi, t. i., veicinot starp pilsoņiem radušos konfliktu un domstarpību konstatēšanu un sekmējot diskusijas un vienprātības panākšanu pilsoņu starpā,

- nodrošinot laika grafika ievērošanu, piezīmju veidošanu un diskusiju rezultātu konsolidēšanu savstarpēji saistītos daudzvalodu darba dokumentos,
- nosūtot darba grupās strādājošo pilsoņu iesniegtos lūgumus atbalsta darba grupai vai ekspertiem, piemēram, apkopojot jautājumus vai piezīmes, uz kurām nav sniegta atbilde,
- piedaloties informatīvās sesijās kopā ar Diskusiju darba grupu.

Pieredzējušos un profesionālos diskusijas vadītājus atlasīja *ifok*, *Missions Publiques* vai arī *Danish Board of Technology Foundation*. Darba grupās notiekošo diskusiju laikā viņus atbalstīja asistenti, kuru vidū galvenokārt bija Briselē dzīvojoši studenti un stažieri. Visi diskusijas vadītāji un asistenti ievēroja vispārīgos norādījumus, kas sniegti diskusiju vadīšanas ceļvedī un paneļdiskusijas īstenošanas dokumentā (pa vienam katrai sesijai). Pirms katras sesijas viņi piedalījās divās īpašās instruktažas un apmācību sanāksmēs.

2.8. NOVĒROTĀJI

Šīs pilsoņu paneļdiskusijas darbam varēja sekot ierobežots skaits novērotāju. Mērķis bija nodrošināt šī inovatīvā demokrātijas formāta pārredzamību un pamanāmību, vienlaikus garantējot drošu vidi iesaistītajiem pilsoņiem, kas ir būtiski svarīgi uzticamas diskusiju atmosfēras izveidei. Novērotājiem bija atļauts apmeklēt un sekot līdzi diskusijām plenārsēdēs un darba grupās. Maksimālais novērotāju skaits katrā darba grupā bija trīs.

Iekšējie novērotāji bija arī paneļdiskusijas organizēšanā iesaistītie partneri un iestādes (piemēram, *COMM* ĢD, *SANTE* ĢD vai citu ĢD un ES iestāžu personāls). Ārējo novērotāju vidū bija pētnieki (no universitātēm vai domnīcām), pilsoniskās sabiedrības pārstāvji un citas ieinteresētās personas. Ārējie novērotāji varēja attiecīgos pilsoņus intervēt tikai pētniecības nolūkā un ar viņu piekrišanu, ja tas nekādi nekavēja paneļdiskusijas darbu.

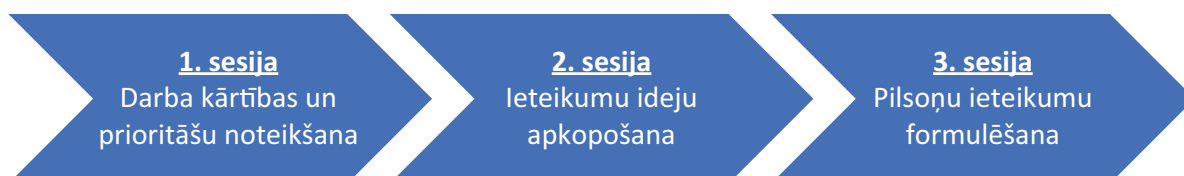
3. Metodoloģiskā sistēma un atsevišķas sesijas

3.1. METODOLOĢISKĀ SISTĒMA

Eiropas pilsoņu paneļdiskusija par pārtikas izšķērdēšanu ietvēra trīs sesijas ar dažādiem mērķiem.

- Pirmajā sesijā (klātienē Briselē) dalībnieki tika iepazīstināti ar apspriežamo jautājumu, varēja iepazīties un veidot kopības un savstarpējas uzticēšanās sajūtu. Viņi saņēma sākotnējo informāciju no ekspertiem un pēc tam tika aicināti apkopot un sarindot prioritārā secībā pieejas, kuras uzskata par daudzsoļoām pārtikas izšķērdēšanas problēmas risināšanā.
- Otrā sesija norisinājās tiešsaistē un bija vērsta uz jautājuma dziļāku izpratni. Sesijas galvenais mērķis bija veicināt ideju un viedokļu apmaiņu starp dalībniekiem, noteikt jomas, kurās pastāv vienprātība un viedokļu atšķirības, un formulēt pirmās rekomendāciju idejas trijos atsevišķos tematiskajos blokos.
- Trešā un pēdējā sesija (klātienē Briselē) bija veltīta ieteikumu izstrādei, pamatojoties uz idejām un atziņām, kas gūtas pirmo divu sesiju laikā, un tās laikā savu ieguldījumu sniedza arī eksperti. Trešajā sesijā tika nodrošināts, ka pilsoņu paneļdiskusijas dalībnieki izstrādā konkrētus ieteikumus, kurus var nodot Komisijai un attiecīgajām ieinteresētajām personām.

2. attēls. Paneļdiskusijas vispārējā metodoloģiskā darba gaita

Visā paneļdiskusijas norises laikā bija daudz laika grupu veidošanai un viedokļu apmaiņai – gan plenārsēdēs, gan grupu darba laikā. Sesijas tika veidotas tā, lai sekmētu dalībnieku mijiedarbību un nodrošinātu, ka tiek uzklauti visi viedokļi. Tā kā pilsoņu paneļdiskusija notika daudzvalodu vidē, pilsoņi varēja runāt dzimtajā valodā un tika nodrošināta

mutiskā tulkošana. Darba grupas tika veidotas tā, lai nodrošinātu pietiekamu ģeogrāfisko daudzveidību, vienā grupā apvienojot lielākas un mazākas valstis un ne vairāk kā piecas dažādas valodas. Diskusijas vadītāji diskusijas varēja vadīt savā dzimtajā valodā vai arī angļu valodā.

3.2. PIRMĀ SESIJA. PROCESS UN REZULTĀTI

Pirmā sesija notika Briselē laikā no 2022. gada 16. līdz 18. decembrim. Tās mērķis bija ģenerēt idejas un veidot pieeju kopas, kuras pilsoņi uzskata par

visdaudzsološākajām turpmākai apspriešanai nākamajās sesijās.

Pirmā diena (piektdiena, 2022. gada 16. decembris)

3. attēls. Eiropas Komisijas priekšsēdētājas vietniece Dubravka Šuica sveic pilsoņus.

Pirmajā dienā pilsoņus sveica galvenie moderatori un Eiropas Komisijas pārstāvji: Eiropas Komisijas priekšsēdētājas vietniece **Dubravka Šuica**, Eiropas Komisijas Veselības un pārtikas nekaitīguma komisāre **Stella Kyriakides** un ģenerāldirektore **Pia Ahrenkilde Hansen**. Viņas uzsvēra pilsoņu paneļdiskusijas nozīmi un ES lomu cīņā pret pārtikas izšķērdēšanu. Galvenie moderatori iepazīstināja iedzīvotājus ar 1. sesijas, kā arī nākamo sesiju, darba kārtību. Pēc dažām

iesildīšanās spēlēm īsa tiešsaistes aptauja palīdzēja pilsoņiem pievērsties jautājumam par pārtikas izšķērdēšanu. Turpinot sagatavot iedzīvotājus turpmākajām diskusijām, Eiropas Komisijas Pilsoņdialogu nodaļas (COMM ĢD) vadītāja vietniece **Gaëtane Ricard-Nihoul** īsi iepazīstināja ar ES struktūrām, kā arī ar lēmumu pieņemšanas un likumdošanas procesu. Pēc tam **Anne-Laure Gassin**, kas ir grupas vadītāja pārtikas izšķērdēšanas

jautājumos Eiropas Komisijas *SANTE* ĢD stratēģijas “No lauka līdz galdam” nodaļā, detalizēti iepazīstināja ar pārtikas izšķērdēšanas tematu. Tematu turpināja aplūkot Ungārijas Valsts pārtikas izšķērdēšanas novēršanas programmas koordinators **Gyula Kasza** un Vāgeningenas Universitātes Ilgtspējīgas pārtikas aprites programmas vadītājs **Toine Timmermans**, koncentrējoties uz šādiem jautājumiem: “Kāda īsti ir problēma?” un “Ko mēs varam darīt?”. Turklāt dažādu publiskā un privātā sektora ekspertu un praktiķu grupa

(kas aptver pārtikas piegādes ķēdi, pētniecības nozari un NVO) iepazīstināja ar dažādiem viedokļiem attiecībā uz pārtikas izšķērdēšanas novēršanu. Tiešsaistes aptaujas ietvaros pilsoņi pastāvīgi iesniedza jautājumus, uz kuriem visu nedēļas nogali atbildēja ZIC eksperti. Pirmās paneļdiskusijas sanāksmes laikā pilsoņi uzdeva vairāk nekā 80 jautājumu, daudzi no kuriem bija daudz plašāki par pārtikas izšķērdēšanas tēmu un attiecās uz pārtikas sistēmu darbību kopumā.

Otrā diena (sestdiena, 2022. gada 17. decembris)

Otrajā dienā pilsoņi sadalījās un strādāja 12 paralēlās darba grupās, kurās tika nodrošināta sinhronā tulkošana un kuru darbu atviegloja pieredzējuši diskusiju vadītāji. Grupas sagatavoja savu saturu daudzvalodu tiešsaistes dokumentos, kas bija redzami citām grupām. Dienas pirmajā pusē notika grupu diskusijas par ES vērtībām, pārtiku un pārtikas izšķērdēšanu kopumā. Pēc tam galvenā diskusiju tēma bija iespējamie risinājumi un idejas pārtikas izšķērdēšanas samazināšanai, kā arī to izvirzīšana par prioritātēm. Katra grupa izvēlējās piecas galvenās idejas un pieejas pārtikas izšķērdēšanas samazināšanai.

Pēc tam pilsoņi tika aicināti sasaistīt citu grupu pieejas ar savām idejām, tādējādi veicinot visu 60 ideju un pieeju grupēšanu kopās, kas iepriekš tika sakārtotas prioritārā secībā. Pēc tam katra grupa saņēma vienu no iepriekš izveidotajām kopām un tika aicināta marķēt un apspriest šīs kopas. Viņi papildināja kopas ar papildu idejām un pamatoja katras kopas nozīmīgumu. Mērķis bija radīt pilsoņiem piederības sajūtu un ļaut ikvienam papildināt šo tematu ar savu viedokli. Dienas beigās pabeigtās kopas tika automātiski pārtulkotas visās oficiālajās ES valodās, lai nodrošinātu iedzīvotājiem teksta redakciju dzimtajā valodā.

Trešā diena (svētdiena, 2022. gada 18. decembris)

4. attēls. Pilsoņi “atklātā forumā” sarindo kopas prioritārā secībā.

Trešajā dienā plenārsēdes sākumā dalībnieki saņēma kopas savā attiecīgajā valodā. Runātāji no katras darba grupas iepazīstināja ar kopām un to pamatojumu. Pēc tam pilsoņi tika aicināti piešķirt kopām prioritāti “atklātā forumā”, kurā 10 plakātos attēlotas kopas un darba grupu tām dotie nosaukumi. Katrs pilsonis saņēma piecus punktus, ko izmantoja, lai plakātos novērtētu vēlamās kopas. Pēc kafijas pauzes tika rīkota

jautājumu un atbilžu sesija, lai atbildētu uz atklātiem un atkārtotiem jautājumiem, kas uzdoti nedēļas nogalē, kā arī uz plenārsēdē uzdotiem spontāniem jautājumiem. Pēc tam tika prezentēts kopu ranžējums, kā arī tika sniegta nākamajai sesijai nepieciešamā informācija. Eiropas Komisijas Komunikācijas ģenerāldirektorāta pārstāvis **Richard Kühnel** sniedza nobeiguma piezīmes un noslēdza sesiju.

3. tabula. Pirmās sesijas darba kārtība

Piektdiena (2022. gada 16. decembris)	PLENĀRSĒDE
14:00–14:15	Eiropas Komisijas apsveikums (Veselības un pārtikas nekaitīguma komisāres <i>Stella Kyriakides</i> , Komunikācijas ģenerāldirektorāta ģenerāldirektore <i>Pia Ahrenkilde Hansen</i> un Komisijas priekšsēdētājas vietnieces demokrātijas un demogrāfijas jautājumos <i>Dubravka Šuica</i> vēstījums).
14:15–15:30	Kāpēc mēs esam šeit sapulcējušies? Iepazīšanās, informācija par ES iestādēm un tiesību aktiem, iedzīvotāju loma šajā procesā.
15:30–16:00	<i>Kafijas pauze</i>
16:00–18:00	Par ko ir runa? Ievads pārtikas izšķērdēšanas jautājumā un vērtības ķēdē, organizēta paneļdiskusija par pasākumiem pārtikas izšķērdēšanas samazināšanai ar dažādām ieinteresētajām personām, organizatoriski jautājumi.
Sestdiena (2022. gada 17. decembris)	DARBA GRUPAS
9:00–10:30	Kas jūs esat un kas jums ir svarīgi? Iepazīšanās, personīgo vērtību apspriešana, informācijas apmaiņa par pārtikas (izšķērdēšanas) paradumiem
10:30–11:00	<i>Kafijas pauze</i>
11:00–13:00	Kā samazināt pārtikas izšķērdēšanu un kuri risinājumi šķiet vissvarīgākie? Diskusijas par dažādām pieejām un pasākumiem, ideju ģenerēšana, prioritāšu noteikšana
13:15–14:15	<i>Pusdienu pārtraukums</i>
14:30–16:00	Kādas citu grupu idejas ir līdzīgas mūsu idejām? Pieeju sasaiste ar citu darba grupu pieejām (sasaiste un grupēšana kopās)
16:00–16:30	<i>Kafijas pauze</i>
16:30–18:00	Kā marķēt līdzīgas idejas un kāpēc tās ir svarīgas, lai samazinātu pārtikas izšķērdēšanu? Darbs ar pieeju kopām un to marķēšana (dalījums kategorijās)
Svētdiena (2022. gada 18. decembris)	PLENĀRSĒDE
9:00–10:45	Kādi ir darba grupu darba rezultāti? Iepazīstināšana ar kopām, atklātais forums, kopu prioritāšu noteikšana
10:45–11:15	<i>Kafijas pauze</i>
11:15–13:00	Ko esam iemācījušies šajā nedēļas nogalē un kas notiks tālāk? Atbildes uz galvenajiem jautājumiem, iepazīstināšana ar prioritārajām kopām, pāreja uz 2. sesiju, atsauksmes, nobeiguma piezīmes un atvadvārdi, ko sniedza Komunikācijas ģenerāldirektorāta pārstāvis <i>Richard Kühnel</i> .

10 KOPAS

Diskusiju darba grupa darba grupu rezultātus sagrupēja 10 kopās, izmantojot pilsoņu sagatavoto formulējumu un idejas. Atklātā foruma laikā tās tika sarindotas šādā prioritārā secībā:

1. Vietējie lauksaimnieki un mazie ražotāji: vai tas ir dzīvotspējīgs risinājums pārtikas izšķērdēšanai?
2. Mācīšanās un informētības uzlabošana
3. "Izšķērdēšanas garša", kampaņa pret pārtikas izšķērdēšanu
4. Neizšķērdē, dalies! / Dalīšanās ir ietaupījums / solidaritātes savienība taisnīgai piekļuvei pārtikai, lai izvairītos no izšķērdēšanas
5. Marķējums: informācija, lai izšķērdētu mazāk
6. Porciju lielumi un pārpalikumu patēriņš
7. Lielveikalos un izplatīšanas ķēdē īstenojamās iniciatīvas, lai ziņotu par pārtikas izšķērdēšanu un to samazinātu
8. Informācijas kvalitāte un kvantitāte par pārtikas izšķērdēšanu vērtības ķēdē
9. Stimuli pārtikas izšķērdēšanas samazināšanai uzņēmumos
10. Visu skarto dalībnieku spēja ietekmēt ES pārtikas politiku

3.3. OTRĀ SESIJA. PROCESS UN REZULTĀTI

Paneļdiskusijas otrā sesija notika tiešsaistē 2023. gada 20.–22. janvārī. Šīs sesijas mērķis bija, ņemot par pamatu pirmajā sesijā formulētās metodes, ieskicēt konkrētas sākotnējās idejas par to, ko pilsoņi varētu ieteikt pārtikas izšķērdēšanas samazināšanai. Pēc iteratīvas, daudzpusējas “izvētīšanas” paneļdiskusijas dalībnieki 12 darba grupās pārskatīja un papildināja cits cita darbu un virzīja 24 idejas, kā samazināt pārtikas izšķērdēšanu. Tās kalpoja par pamatu galīgo ieteikumu izstrādei trešajā (pēdējā) paneļdiskusijas sesijā.

Lai strukturētu sesijas darbu, pirmajā sesijā apkopotās pieejas Zināšanu komiteja apkopoja trīs “tematiskajos blokos” (skatīt arī attēlu tālāk tekstā):

- I tematiskais bloks “Sadarbība pārtikas vērtības ķēdē: no lauka līdz galdam”,
- II tematiskais bloks “Pārtikas uzņēmumu iniciatīvas”,
- III tematiskais bloks “Atbalsts patērētāju uzvedības maiņai”.

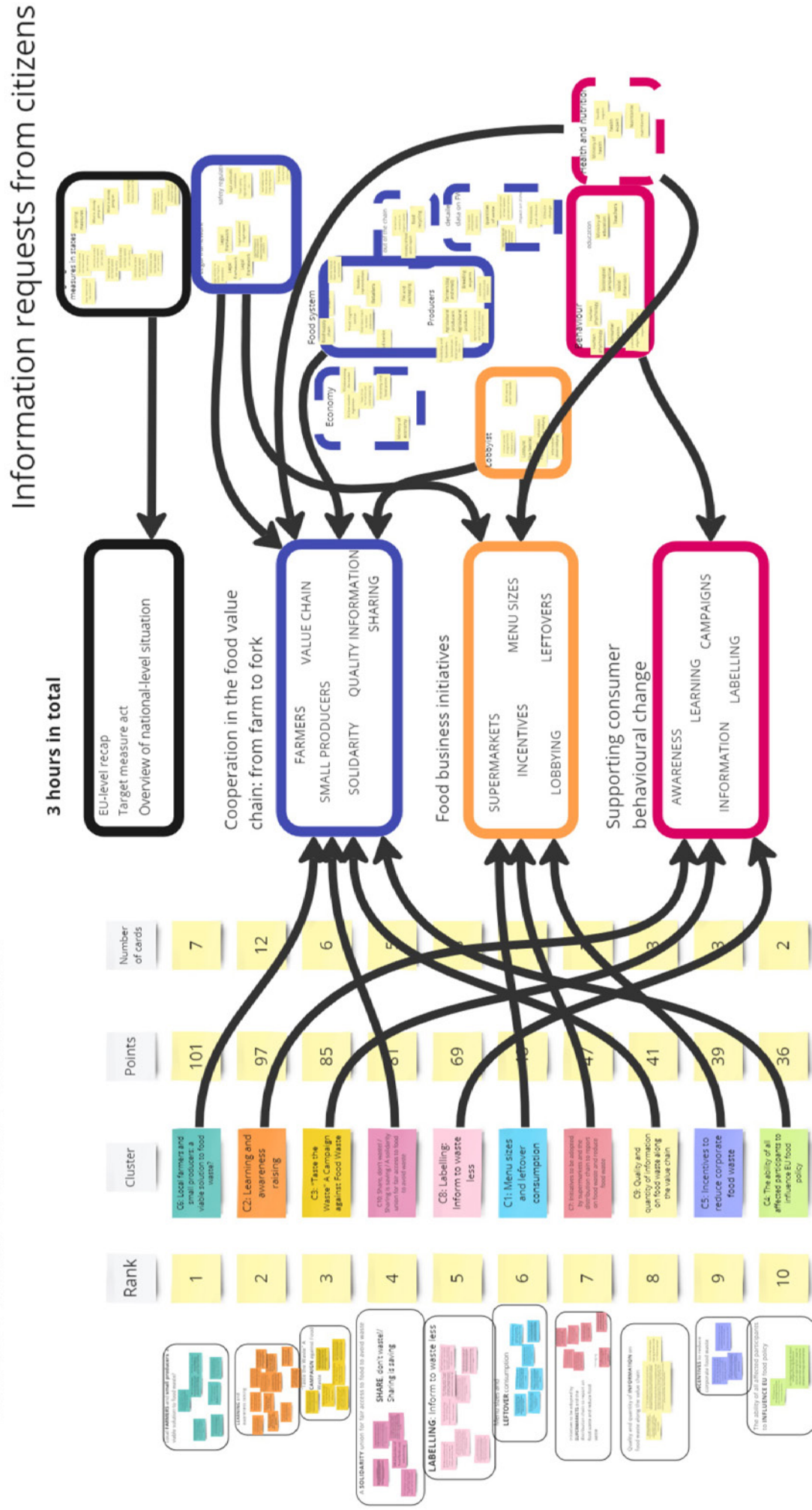
Pirmā diena (piektdiena, 2023. gada 20. janvāris)

Pirmajā dienā dalībniekus sveica moderatori, kuri mudināja dalībniekus dalīties pieredzē par savu attieksmi un uzvedību attiecībā uz pārtikas izšķērdēšanu kopš 1. sesijas (izmantojot interaktīvās aptaujas). Pēc tam moderatori dalībniekus īsi iepazīstināja ar otrās sesijas darba kārtību, pirms deva vārdu ekspertiem vispārīgai prezentācijai par ES un dalībvalstu pasākumiem, kādi veikti, lai novērstu un samazinātu pārtikas izšķērdēšanu. Vispirms **Anne-**

Laure Gassin (SANTE ĢD) sniedza pilsoņiem jaunāko informāciju par ES rīcības plānu pārtikas izšķērdēšanas jomā. **Toine Timmermans** (Vāgeningenas Universitāte) iepazīstināja ar pieejām pārtikas izšķērdēšanas novēršanai valsts līmenī un norādīja uz publiskā un privātā sektora partnerības nozīmi. Pēc tam vairāki eksperti un praktiķi par katru tematisko bloku runāja sīkāk trijās moderētās paneļdiskusijās.

5. attēls. Kā Zināšanu komiteja laikā starp 1. un 2. sesiju divpadsmit darba grupu rezultātus pārvērtā trīs tematiskajos blokos (attēls pieejams tikai angļu valodā).

Citizen deliberation outcomes

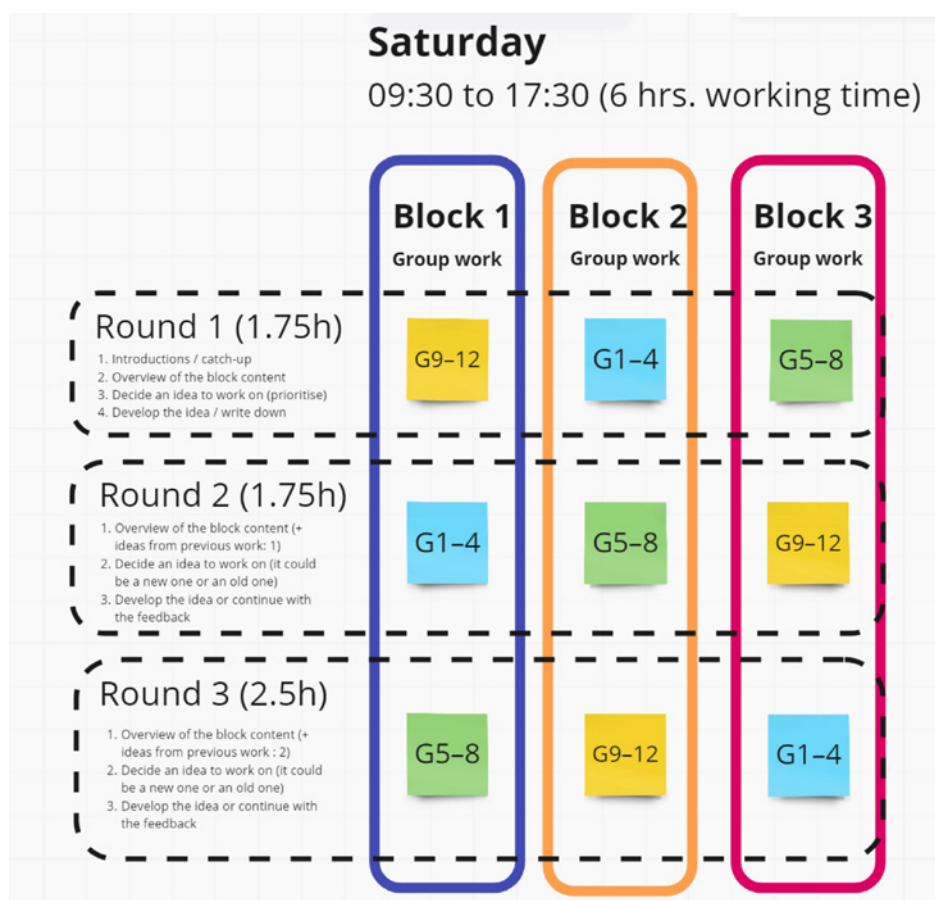

Otrā diena (sestdiena, 2023. gada 21. janvāris)

Otrajā dienā pilsoņi strādāja 12 paralēlās darba grupās, kurām bija pieredzējuši diskusijas vadītāji un tika nodrošināta sinhronā tulkošana. Dienas pirmajā pusē katrā tematiskajā blokā darbojās četras darba grupas, kurām tika lūgts formulēt ideju, pamatojoties uz tematiskā bloka saturu. Diskusijas vadītāji katru ideju atzīmēja daudzvalodu izklājlappās, kas bija redzamas arī citām grupām. Otrajā diskusiju kārtā grupām apspriešanai tikai nodots cits tematiskais bloks. Dalībniekiem tika lūgts sniegt atsauksmes par

citas grupas formulēto ideju un ierosināt pašiem savas idejas par attiecīgā tematiskā bloka tematiem. Trešās diskusiju kārtas laikā grupas pievērsās savam pēdējam tematiskajam blokam, kurā tām tika dotas vēl divas iepriekš formulētas idejas, par kurām izteikt komentārus. Turklāt bija iespēja izvēlēties, vai izstrādāt jaunu ideju, vai arī sniegt papildu atsauksmes par otrajā diskusiju kārtā jau formulētajām idejām. Pilsoņi visu dienu varēja iesniegt jautājumus, uz kuriem visu nedēļas nogali atbildēja ZIC eksperti.

6. attēls. Otrās dienas laikā 12 darba grupas aplūkoja visus trīs tematiskos blokus (attēls pieejams tikai angļu valodā)

Trešā diena (svētdiena, 2023. gada 22. janvāris)

Trešajā dienā dalībnieki atkal tikās darba grupās ceturtajā, pēdējā, diskusiju kārtā. Katra darba grupa radīja divas līdz trīs vienā tematiskajā blokā iekļautas idejas un ņēma vērā arī no citām grupām saņemtās atsauksmes par šīm idejām. Tad grupas tika aicinātas tām piešķirto ideju kopumu konsolidēt. Pēc tam katra darba grupa izraudzījās vienu pilsoni, kurš tiešsaistes plenārsēdē iepazīstinās ar savas grupas konsolidētajām idejām ieteikumu formulēšanai un atbildēs uz

moderatoru papildjautājumiem. Noslēgumā galvenie moderatori lūdza pilsoņus sniegt atsauksmes par paneļdiskusijas otro sesiju un sniedza ieskatu trešajā sesijā.

Darba grupu darba rezultāts bija 24 dažādas idejas, kas paneļdiskusijas trešās un pēdējās sesijas laikā pārtaps galīgajos ieteikumos.

4. tabula. Otrās sesijas darba kārtība

Piektdiena (2023. gada 20. janvāris)	PLENĀRSĒDE		
14.30–15.00	Apsveikuma vārdi un iepazīstināšana ar darba kārtību		
15.00–15.30	Prezentācijas par visaptverošu tematu		
15.30–15.40	<i>Pārtraukums</i>		
15.40–16.35	Moderēta paneļdiskusija par I tematisko bloku “Sadarbība pārtikas vērtības ķēdē: no lauka līdz galdam”		
16.35–16.45	<i>Pārtraukums</i>		
16.45–17.40	Moderēta paneļdiskusija par II tematisko bloku “Pārtikas uzņēmumu iniciatīvas”		
17.40–17.50	<i>Pārtraukums</i>		
17.50–18.45	Moderēta paneļdiskusija par III tematisko bloku “Atbalsts patērētāju uzvedības maiņai”		
18.45–19.00	Nākamo dienu darba kārtības apskats		
Sestdiena (2023. gada 21. janvāris)	DARBA GRUPAS		
09.30–11.15	1. kārtā. Ideju izstrāde ieteikumiem		
	1.–4. darba grupa: II tematiskais bloks	5.–8. darba grupa: III tematiskais bloks	9.–12. darba grupa: I tematiskais bloks
11.15–11.30	<i>Pārtraukums</i>		
11.30–13.15	2. kārtā. Atsauksmes par idejām un ideju izstrāde ieteikumiem		
	1.–4. darba grupa: I tematiskais bloks	5.–8. darba grupa: II tematiskais bloks	9.–12. darba grupa: III tematiskais bloks
13.15–14.45	<i>Pusdienu pārtraukums</i>		
14.45–16.00	3. kārtā, 1. daļa. Atsauksmes par idejām un ideju izstrāde ieteikumiem		
	1.–4. darba grupa: III tematiskais bloks	5.–8. darba grupa: I tematiskais bloks	9.–12. darba grupa: II tematiskais bloks
16.00–16.15	<i>Pārtraukums</i>		
16.15–17.30	3. kārtā, 2. daļa. Atsauksmes par idejām un ideju izstrāde ieteikumiem		
	1.–4. darba grupa: III tematiskais bloks	5.–8. darba grupa: I tematiskais bloks	9.–12. darba grupa: II tematiskais bloks
Svētdiena (2023. gada 22. janvāris)	VISI KOPĀ		
09.30–11.30	Darba grupas		
	4. kārtā. Ieteikumu ideju konsolidācija		
11.30–12.00	1.–4. darba grupa: II tematiskais bloks	5.–8. darba grupa: III tematiskais bloks	9.–12. darba grupa: I tematiskais bloks
	<i>Pārtraukums</i>		
12.00–14.00	Plenārsēde Iepazīstināšana ar idejām un 3. sesiju		

3.4. TREŠĀ SESIJA. PROCESS UN REZULTĀTI

Trešajā sesijā, kas notika 2023. gada 10.–12. februārī, pilsoņi pabeidza savu ieteikumu izstrādi. Klātienes sanāksmē Briselē viņi darba grupās apsprieda ekspertu un dažādu sfēru pārstāvju komentārus un ieguldījumu,

un tikai tad pabeidza ieteikumus 12 darba grupās. Galīgajā balsošanā katrs pilsonis pauda savu piekrišanu vai nepiekrišanu katram ieteikumam.

Pirmā diena (piektdiena, 2023. gada 10. februāris)

7. attēls. Pilsoņu diskusijas plenārsēdē

Šīs pēdējās sesijas pirmajā dienā pilsoņi uzklusēja un apsprieda komentārus par 2. sesijā izstrādātajām ieteikumu idejām. Plenārsēdē dažādu specialitāšu eksperti (sk. sarakstu 2.5. sadaļā) iepazīstināja ar saviem vispārīgajiem novērojumiem un viedokli par pilsoņu idejām. Viņi uzsvēra, kur, viņuprāt, ir nepilnības pilsoņu idejās vai kā idejas saistībā ar to ietekmi uz

pārtikas izšķērdēšanas novēršanu varētu tikt uzlabotas. Pēc tam pilsoņiem savu ideju attīstīšanas nolūkā bija iespēja iesaistīties diskusijā ar ekspertiem trijās paralēlās plenārsēdēs, no kurām katra pievērsās specifiskai tematikai. Četras darba grupas ar ne vairāk kā 50 pilsoņiem katrā tikās ar trim ekspertiem (sk. sarakstus 2.5. sadaļā).

Otrā diena (sestdiena, 2023. gada 11. februāris)

Pamatojoties uz savām sākotnējām idejām, plenārsēžu laikā saņemtajiem ieguldījumiem un komentāriem, kā arī turpmākajām diskusijām, pilsoņi atkal atgriezās 12 darba grupās, lai sagatavotu, papildinātu un pabeigtu savus ieteikumus. Šajā procesā viņi apzināja galvenos jautājumus un trūkstošo informāciju, kas apgrūtina

izsmeļošu un precīzu ieteikumu formulēšanu. Lai atbildētu uz šiem jautājumiem un pārvarētu iespējamus šķēršļus, vairāki eksperti un Zināšanu un informācijas centra locekļi uz brīdi iesaistījās diskusijās, pirms pilsoņi pabeidza savu ieteikumu izstrādi. Pieredzējuši diskusiju vadītāji viņiem palīdzēja rast konsensu.

Trešā diena (svētdiena, 2023. gada 12. februāris)

8. attēls. Pilsoņi balso par ieteikumiem, izmantojot balsošanas zīmes.

Pēdējā plenārsēdē 12 darba grupu pārstāvji iepazīstināja ar saviem attiecīgajiem ieteikumiem visus klātesošos. Pēc iepazīstināšanas ar visiem katra tematiskā bloka ieteikumiem pilsoņiem tika lūgts balsot “par” vai “pret” konfidenciālā balsošanas procesā, izmantojot balsošanas zīmes. Bija iespējams arī atturēties. Mērķis bija pārliecināties par vienprātības līmeni attiecībā uz ieteikumiem visu paneļdiskusijas dalībnieku starpā un par to, cik lielā mērā tie tiek

atbalstīti (precīzi balsošanas rezultāti ir redzami tabulā tālāk tekstā). Paneļdiskusiju ar pateicības vārdiem noslēdza Eiropas Komisijas priekšsēdētājas vietnieces demokrātijas un demogrāfijas jautājumos biroja vadītājs **Colin Scicluna**, SANTE ĢD ģenerāldirektore **Sandra Gallina** un COMM ĢD ģenerāldirektore **Pia Ahrenkilde Hansen**.

5. tabula. Trešās sesijas darba kārtība

Piektdiena (2023. gada 10. februāris)	PLENĀRSĒDE		
14.00–14.30	Apsveikuma vārdi un iepazīstināšana ar darba kārtību		
14.30–15.30	Ieguldījumi attiecībā uz transversāliem tematiem un ieteikumu mērķi		
15.30–16.00	Kafijas pauze		
16.00–18.00	Trīs plenārās apakšsēdes		
	1.–4. darba grupa: II tematiskais bloks “Pārtikas uzņēmumu iniciatīvas”	5.–8. darba grupa: III tematiskais bloks “Atbalsts patērētāju uzvedības maiņai”	9.–12. darba grupa: I tematiskais bloks “Sadarbība pārtikas vērtības ķēdē: no lauka līdz galdam”
Sestdiena (2023. gada 11. februāris)	DARBA GRUPAS		
09.00–10.30	1. idejas apspriešana un 1. ieteikuma izstrāde		
10.30–11.00	Kafijas pauze		
11.00–12.30	2. idejas apspriešana un 2. ieteikuma izstrāde		
12.30–14.00	Pusdienu pārtraukums		
14.00–15.30	Ekspertu ieguldījums 1. un 2. ieteikuma projektā		
15.30–16.00	Kafijas pauze		
16.00–17.30	1. un 2. ieteikuma izstrādes pabeigšana		
Svētdiena (2023. gada 12. februāris)	PLENĀRSĒDE		
09.00–09.15	Sveicināti atkal		
09.15–09.50	1. tematiskā bloka ieteikumu prezentēšana un balsošana		
09.50–10.25	2. tematiskā bloka ieteikumu prezentēšana un balsošana		
10.25–11.00	3. tematiskā bloka ieteikumu prezentēšana un balsošana		
11.00–11.30	Kafijas pauze		
11.30–11.45	Kopīga fotografēšanās		
11.45–12.15	Rezultātu prezentēšana		
12.15–12.45	Svinīgi brīži un ES iestāžu pārstāvju oficiālās runas		
12.45–13.00	Atvadīšanās		

Sesijas laikā tika izstrādāti 23 ieteikumi, kuri galīgajā balsošanā pēdējā dienā saņēma dažādu līmeņu atbalstu. 6. tabulā ieteikumi sakārtoti tādā secībā,

kādā tie tika iesniegti plenārsēdē. Pilns ieteikumu teksts, ieskaitot nosaukumu, pamatteksu, pamatojumu un papildu piezīmes, ir pieejams pielikumā.

6. tabula. Ieteikumi

Nr.	IETEIKUMA NOSAUKUMS	Par	Pret	Atturējās
1	Jo tuvāk lauksaimnieks, jo laimīgāks patērētājs: mazāk atkritumu, lielāka ilgtspēja	120	15	5
2	Vietējās produkcijas garša: publiskais un privātais atbalsts vietējai lauksaimniecībai, lai samazinātu pārtikas izšķērdēšanu	119	9	12
3	Neizšķērdē, dalies!	93	31	16
4	Datu un paraugprakses apmaiņa visā Eiropā	97	27	16
5	Datu vākšana visā pārtikas piegādes ķēdē	101	28	11
6	Pilsoņu viedoklis ir svarīgs: iedzīvotāju līdzdalība Eiropas pārtikas politikā	91	37	12
7	Tikko savākti: sezonas pārtikas produktu vērtība	103	26	11
8	ES mēroga pārtikas produktu apmaiņas tīkls	84	41	14
9	Plānotie pirkumi un pārdošana	85	38	16
10	Restorāni nozīmē "Baudīt bez izšķērdēšanas"	113	17	9
11	Visi atkritumi ir no svara	73	48	18
12	Obligāta ziņošanas sistēma caurskatāmībai apvienojumā ar sodiem un atlīdzību	68	56	15
13	ES mēroga tiesību normas par nepārdotu pārtikas produktu iznīcināšanu – dalībvalstis var mācīties cita no citas	109	20	10
14	Caurskatāmība attiecībā uz pārtikas izšķērdēšanu redzamībai un pasākumiem	102	22	15
15	Inovatīvs un ilgtspējīgs iepakojums un, ja iespējams, nekāda iepakojuma	116	18	5
16	Plašāka pārtikas produktu izšķērdēšanas definīcija, lai saglabātu nenovāktu pārtiku	110	19	10
17	Pieaugušie ir jāpamudina prioritārā kārtā iestāties pret pārtikas izšķērdēšanu	113	20	6
18	Informētība par uztura un ilgtspējīgas pārtikas jautājumiem pamatskolās un vidusskolās	123	9	7
19	Atbalsts pārtikas apmaiņas lietotnēm un platformām, kas savieno patērētājus	97	25	17
20	Saglabāt pārtikas produktus un ietaupīt naudu: Eiropas kampaņa pret pārtikas izšķērdēšanu sadarbībā ar pārtikas mazumtirgotājiem četrās nedēļas nogalēs gadā	98	31	10
21	"Izbeigsim pārtikas izšķērdēšanu": informētības nedēļa par pārtikas izšķērdēšanu skolā	116	16	7
22	Ir jāgādā, lai patērētāju rīcībā būtu dati, kas viņiem ļautu apzināt savu ietekmi uz pārtikas izšķērdēšanu un saprast, kā apstrādāt, saglabāt un atkārtoti izmantot produktu pirms un pēc norādītā datuma. NB! "Izlietot līdz" ir drošības termiņš, pēc kura produktu nevajadzētu lietot; "ieteicams līdz" norāda datumu, līdz kuram produkts saglabā tā optimālo kvalitāti.	108	26	5
23	Standartizētas prakses ieviešana mazumtirdzniecības līmenī, kad patērētājiem tiek reklamēti produkti, kuru derīgums tuvojas termiņam.	109	18	12

Atsauksmes par Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas laikā gūto pieredzi pilsoņi sniedza aptaujas laikā. Tikai 4 % pilsoņu iepriekš bija piedalījušies kādā līdzdalības procesā. Viņuprāt, paneļdiskusija bija izdevusies. 83 % pilsoņu puda viedokli, ka paneļdiskusijā “pilnībā” (34 %) vai “daļēji” (49 %) bija pārstāvēta visa sabiedrība, taču daži cilvēki norādīja, ka dažas nelabvēlīgā situācijā esošas grupas tajā nebija

pārstāvētas. Novērtējot gūto pieredzi, 97 % dalībnieku norādīja, ka ir vai nu “pilnībā apmierināti” (66 %) vai “daļēji apmierināti” (31 %) ar pilsoņu paneļdiskusijas norisi. Tāpat lielākā daļa pilsoņu norādīja, ka viņu zināšanas par pārtikas izšķērdēšanu ir uzlabojušās (96 %), ka viņu viedoklis par pārtikas izšķērdēšanu ir mainījies (77 %) un ka viņu viedoklis par Eiropas Savienību ir kļuvis pozitīvāks (64 %).

“Bija lieliski sadarboties ar cilvēkiem no visas ES un redzēt, ka lielākā daļa ir ieinteresēta un cenšas atrast pareizo veidu, kā uzlabot situāciju pārtikas izšķērdēšanas jomā.”

Lucije, 40 gadi, Čehija

4. Turpmākie pasākumi

Pilsoņu ierosinātajos 23 ieteikumos ir izmantota **plaša sistēmiska pieeja**, un tie ir vērsti uz pārtikas izšķērdēšanas novēršanu pārtikas sistēmu darbības ietvaros. Pilsoņu ieteikumos pārtikas izšķērdēšanas samazināšana kopumā tiek saistīta ar taisnīgu, objektīvu pārtikas piegādes ķēdi, kas nodrošina solidaritāti (piemēram, ņemot vērā varas līdzsvaru starp pārtikas piegādes ķēdes dalībniekiem un vēršoties pret negodīgu tirdzniecības praksi, kas var novest pie pārtikas izšķērdēšanas, kā arī atbalstot vietējos ražotājus utt.). Ņemot vērā aizvien pieaugošās problēmas saistībā ar nodrošinātību ar pārtiku, pilsoņi iesaka mehānismus, kā atvieglot pārtikas pārpalikumu pārdali tiem, kam tā ir visvairāk nepieciešama, un aicina paplašināt pārtikas atkritumu definīciju, lai tajā iekļautu nenovākto pārtiku un veicinātu ražas rūpīgāku novākšanu. Jau no paša sākuma pilsoņi koncentrējās uz nepieciešamību iesaistīt visus dalībniekus un stiprināt sadarbību visā pārtikas piegādes ķēdē. Šī **holistiskā pieeja** ir atspoguļota arī trīs tematos, kas aplūkoti pilsoņu ieteikumos: 1) “Sadarbība pārtikas vērtības ķēdē: no lauka līdz galdam”, 2) “Pārtikas uzņēmumu iniciatīvas” un 3) “Atbalsts patērētāju uzvedības maiņai”.

Ieteikumos atkārtoti apliecināts, ka ir nepieciešama **uz pierādījumiem balstīta pieeja**, lai nodrošinātu, ka visi dalībnieki efektīvi novērš pārtikas izšķērdēšanu, vienlaikus uzsverot uzraudzības nozīmi. Tajos arī atzīts, ka ES ir jānosaka **visaptverošs mērķis** samazināt pārtikas izšķērdēšanu, dalībvalstīm veicot pasākumus, lai nodrošinātu šā mērķa sasniegšanu. **Izglītības nozīme** pārtikas un jo īpaši pārtikas izšķērdēšanas kontekstā ir būtiski svarīga, un tam pilnībā piekrīt arī pilsoņi. Tas ir spēcīgs vēstījums dalībvalstīm attiecībā uz to, cik svarīgi ir integrēt zināšanas par pārtiku skolu mācību programmās, lai palīdzētu veidot izpratni un pārtikas novērtēšanu jau agrīnā vecumā.

Daži ieteikumi atspoguļo Eiropas Komisijas **pašreizējo sadarbību** ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, lai apkarotu pārtikas izšķērdēšanu visā ES. Piemēram, Komisija jau sadarbojas ar attiecīgajiem dalībniekiem, lai apmainītos ar paraugpraksi pārtikas izšķērdēšanas novēršanas jomā, izmantojot 2016. gadā izveidoto ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas platformu ⁽⁶⁾, un atbalsta saistību uzņemšanos no pārtikas uzņēmumu puses, ievērojot ES Rīcības kodeksu par atbildīgu pārtikas uzņēmējdarbības un tirgvedības praksi ⁽⁷⁾, ko ieinteresētās personas pieņēma 2021. gadā. Patērētāju pārtikas atkritumu problēmas risināšana ir svarīga Komisijas darba daļa, neatkarīgi no tā, vai tas notiek, īstenojot īpašus projektus (piemēram, Eiropas forumā patērētāju pārtikas atkritumu samazināšanai tika publicēts “paraugprakses” apkopojums ⁽⁸⁾, kas ietver risinājumus, rīkus un ieteikumus, lai palīdzētu samazināt patērētāju pārtikas atkritumu apjomu), vai nodrošinot pētniecību un inovāciju ⁽⁹⁾ vai dotācijas ⁽¹⁰⁾, lai atbalstītu ieinteresētās personas pasākumu veikšanā. ES pārtikas ziedošanas pamatnostādnes ⁽¹¹⁾ var atbalstīt saskaņotu pieeju īstenošanu dalībvalstīs, kā to iesaka ES pilsoņi.

Vienlaikus ieteikumos ir norādīti **turpmāk izskatāmie jautājumi**, piemēram, aizliegums iznīcināt nekaitīgus pārtikas pārpalikumus. Lai gan šis princips jau ir iekļauts atkritumu apsaimniekošanas hierarhijā (kas noteikta Eiropas tiesību aktos par atkritumiem ⁽¹²⁾), to varētu ņemt vērā arī Komisijas darbā, veidojot ilgtspējīgas pārtikas sistēmas, lai nodrošinātu, ka cilvēki uzturā izmanto lielāku saražotās pārtikas apjomu. Turklāt ieteikumos ir arī **minētas dažas jomas, kurās** Komisija, dalībvalstis un citi dalībnieki **varētu veikt turpmākus pasākumus**, piemēram, nepieciešamība uzlabot pilsoņu informēšanu un līdzdalību visā ES: piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskā pārtikas zudumu un atkritumu izpratnes diena ⁽¹³⁾ nav plaši zināma; daži

⁽⁶⁾ https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste_en.

⁽⁷⁾ https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy/sustainable-food-processing/code-conduct_en.

⁽⁸⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133004>.

⁽⁹⁾ Sk., piemēram, CHORIZO (*Changing practices and habits through open, responsible, and social innovation towards zero food waste*) projektu (<https://chorizoproject.eu>).

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu-food-loss-waste-prevention-hub/new/show/4956.

⁽¹¹⁾ Komisijas paziņojums – ES pārtikas ziedošanas pamatnostādnes (OV C 361, 25.10.2017., 1. lpp.) ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52017XC1025\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52017XC1025(01)))

⁽¹²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/851 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem (OV L 150, 14.6.2018., 109. lpp.) (<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/851/oj?locale=lv>).

⁽¹³⁾ https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/international-day-awareness-food-loss-and-waste_en.

pilsoņi par pārtikas izšķērdēšanas problēmu uzzināja tikai tad, kad tika aicināti piedalīties paneldiskusijā; izpratnes trūkums par notiekošo darbu pilsoņu pārstāvētajās dalībvalstīs utt. Komisija turpinās sadarboties ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, lai uzlabotu informētību un atbalstītu uzvedības maiņu attiecībā uz pārtikas izšķērdēšanu.

Attiecībā uz Eiropas Komisijas politikas veidošanu jānorāda, ka **pilsoņu paneldiskusijas darba rezultāti tiks izmantoti Komisijas vispārējā darbā pārtikas izšķērdēšanas jomā un palīdzēs dalībvalstīm sasniegt nākotnei noteiktos mērķrādītājus**. Ieteikumi papildina ietekmes novērtējumu un sabiedrisko apspriešanu, ko Komisija veica, lai atbalstītu ES pārtikas izšķērdēšanas samazināšanas mērķrādītāju noteikšanu, un ir ņemti vērā, sagatavojot tiesību akta priekšlikumu, ko Komisija pieņēma 2023. gada 5. jūlijā. Atkritumu pamatdirektīvas mērķtiecīgas pārskatīšanas ⁽¹⁴⁾ ietvaros Komisija ir

ierosinājusi noteikt pārtikas izšķērdēšanas samazināšanas mērķrādītājus, kas dalībvalstīm jāsasniedz līdz 2030. gadam, lai tādējādi palielinātu ES ieguldījumu Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā. Kopā ar tiesību akta priekšlikumu tika publicēts arī īsāks "Pilsoņu ziņojums" ⁽¹⁵⁾ par pilsoņu paveikto darbu. Tagad pilsoņu paneldiskusijas panākumi būs atkarīgi no tā, cik lielā mērā dalībvalstis vajadzības gadījumā spēs ņemt vērā pilsoņu ieteikumus un pārvērst tos konkrētos politikas pasākumos un darbībās.

Pilsoņu paneldiskusijas ieteikumi tiks kopīgoti un apspriesti arī ar ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas platformu, kurā apvienojušās dalībvalstis un ieinteresētās personas, lai tās varētu tos ņemt vērā savās pārtikas izšķērdēšanas novēršanas programmās. Iedzīvotāji tiks informēti par galvenajām norisēm ES pārtikas izšķērdēšanas novēršanas jomā, piemēram, par tiesību akta priekšlikuma pieņemšanu.

⁽¹⁴⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2008/98/EK par atkritumiem, COM(2023) 420 final (https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:05b634bd-1b4e-11ee-806b-01aa75ed71a1.0016.02/DOC_1&format=PDF).

⁽¹⁵⁾ https://food.ec.europa.eu/system/files/2023-07/fw_eu-actions_ia_report-2023_annex-016.pdf.

Pielikums. Pilns
ieteikumu teksts

I TEMATISKAIS BLOKS “SADARBĪBA PĀRTIKAS VĒRTĪBAS ĶĒDĒ: NO LAUKA LĪDZ GALDAM”

1. IETEIKUMS

Jo tuvāk lauksaimnieks, jo laimīgāks patērētājs: mazāk atkritumu, lielāka ilgtspēja

lesakām turpināt strādāt ar ES politiku un iniciatīvām, lai atbalstītu mazos ražotājus, kas pārdod savu produkciju mazumtirgotājiem un lielveikaliem. Lielie mazumtirgotāji/pārstrādātāji šajās attiecībās ir nepārprotami noteicēji un bieži vien izmanto šīs priekšrocības, lai virzītu tirdzniecību sev par labu, un tāpēc dažkārt izraisa pārtikas izšķērdēšanu.

Īpaša uzmanība jāpievērš trim aspektiem:

1. Eiropas Savienībai un dalībvalstīm vajadzētu mudināt mazumtirgotājus un lielveikalus vienmēr iepirkt produktus no tuvākā iespējamā ražotāja. Turklāt tām vajadzētu izpētīt un izstrādāt stimulus, kas motivētu mazumtirgotājus ievērot šos ieteikumus.
2. Eiropas Savienībai ir jāuzrauga 2019. gadā ieviestais pēdējā brīža atteikuma aizliegums un jāseko tam, kā arī jābūt gatavai iejaukties, ja tas netiek ievērots.
3. Eiropas Savienībai ir jāturpina strādāt ar politiku attiecībā uz nepievilcīga izskata vai nepareizas formas pārtikas produktiem un sīkāk jāpēta, kādas sekas pārtikas izšķērdēšanai rada atteikšanās no šādiem produktiem.

Pamatojums/motīvs

Atbalstot mazos ražotājus un to produkcijas noietu tuvākajā apkaimē, ir iespējams vairākos veidos ļoti veiksmīgi samazināt pārtikas izšķērdēšanu gan vērtību ķēdē, gan māsaimniecībās.

- Ja pārtika ir ilgi jātransportē un lielveikali cenšas saglabāt rentabilitāti, palielinot apjomus, pārtika, visticamāk, tiek izšķērdēta.
- Vietējie ražotāji spēj labāk pielāgoties pārmaiņām un ātrāk reaģēt uz pieprasījuma izmaiņām, kas var veicināt atkritumu apjoma mazināšanos.
- Pārtika no tuvējiem ražotājiem bieži vien ir kvalitatīvāka un ilgāk uzglabājama, tāpēc māsaimniecībās parasti nerodas tik daudz atkritumu.
- Patlaban pārtikas produkti tiek izmesti to nepareizās formas dēļ, bet šo situāciju var novērst.
- Ieviešot visaptverošākus noteikumus un regulējumu mazo ražotāju atbalstam, var izvairīties no pārtikas izšķērdēšanas pēdējā brīža atteikuma dēļ.

Papildu piezīmes

Pozitīva ietekme uz pārtikas drošību un veselību.

Jāuzsver tas, cik svarīgi ir apvienot šo ieteikumu ar citām iniciatīvām, kas vērstas uz patērētāju uzvedību, sabiedrības informētību un izglītošanu, lai stiprinātu sadarbību starp ieinteresētajām personām un uzlabotu vispārējo izpratni par pārtikas izšķērdēšanu un tās saistību ar vietējo pārtikas ražošanu.

Problēmas

- kompromiss ar ES brīvās tirdzniecības un brīvā tirgus principu, tāpēc pret to var iebilst lielās korporācijas/ mazumtirgotāji un lobistu grupas.
- turpinot izstrādāt šo ieteikumu, ir svarīgi apsvērt un apspriest, ko nozīmē termins “vietējais” un “īsā piegādes ķēde”, jo ES līmenī abiem nav vienotas definīcijas.
- potenciāli ierobežotajam piedāvājumam problēmas var sagādāt produktu sezonālitate un patērētāju pieprasījums, jo pārtika galvenokārt nāk no pārtikas īsās piegādes ķēdes.

2. IETEIKUMS

Vietējās produkcijas garša: publiskais un privātais atbalsts vietējai lauksaimniecībai, lai samazinātu pārtikas izšķērdēšanu

Iesakām vietējām un reģionālajām iestādēm atbalstīt vietējos lauksaimniekus ar praktiskiem risinājumiem un iniciatīvām, kuru mērķis ir samazināt pārtikas izšķērdēšanu. To mērķis ir mudināt ieinteresētās personas veidot ciešāku sadarbību, lai virzītu šīs iniciatīvas un tādējādi izveidotu ilgtspējīgu pārtikas sistēmu, kas sniegtu labumu gan lauksaimniekiem, gan patērētājiem.

Vietējām iestādēm tiek ierosinātas vairākas iniciatīvas.

1. Piešķirt nodokļu atvieglojumus un subsīdijas mazajiem lauksaimniekiem.
2. Atbalstīt vietējos lauksaimniekus jaunu tirgu atrašanās, kur tie būtu pasargāti no negodīgām varas attiecībām ar mazumtirgotājiem, piemēram, atvēlot publiskas telpas tirdzniecībai.
3. Sadarbojoties ar vērtību ķēdes ieinteresētajām personām, veicināt iekļaujošus procesus un iniciatīvas, kas novērstu pārtikas izšķērdēšanu, piemēram, pilsētās popularizējot pārtikas atkritumu mazināšanai veltītas lietotnes.
4. Atbalstīt asociācijas un citas struktūras, piemēram, pārtikas bankas, kas palīdz vietējiem lauksaimniekiem risināt pārtikas izšķērdēšanas jautājumu.

Pamatojums/motīvs

Atbalstot mazos ražotājus un to produkcijas noietu tuvākajā apkaimē, ir iespējams vairākos veidos ļoti veiksmīgi samazināt pārtikas izšķērdēšanu gan vērtību ķēdē, gan mājsaimniecībās.

- Ja pārtika ir ilgi jātransportē un lielveikali cenšas saglabāt rentabilitāti, palielinot apjomus, pārtika, visticamāk, tiek izšķērdēta.
- Vietējie ražotāji spēj ātrāk reaģēt uz pieprasījuma izmaiņām un labāk pielāgoties pārmaiņām, kas var veicināt atkritumu apjoma mazināšanos.
- Pārtika no vietējiem ražotājiem bieži vien ir kvalitatīvāka un ilgāk uzglabājama, tāpēc, saīsinot vērtību ķēdi, samazinātos atkritumu daudzums gan transportēšanas, gan mājsaimniecību līmenī.

Papildu piezīmes

Jāuzsver tas, cik svarīgi ir apvienot šo ieteikumu ar citām iniciatīvām, kas vērstas uz patērētāju uzvedību, sabiedrības informētību un izglītošanu, lai stiprinātu sadarbību starp ieinteresētajām personām un uzlabotu vispārējo izpratni par pārtikas izšķērdēšanu un tās saistību ar vietējo pārtikas ražošanu.

Galvenās problēmas

- Ieteikumam ir plašs tvērums un sarežģīts raksturs. Daudzu ierosināto iniciatīvu analīze un īstenošana ir laikietilpīgs process, kam nepieciešamas stabilas uzraudzības sistēmas.
- Kompromiss ar ES brīvās tirdzniecības un brīvā tirgus principu, kas var radīt problēmas iniciatīvai un nepieņemšanu no dažādu ieinteresēto personu puses.

3. IETEIKUMS

Neizšķērdē, dalies!

lesakām valdībām pamatlīmenī finansiāli atbalstīt pārtikas bankas un kopumā arī pārdalītājus, šim nolūkam izmantojot visā Eiropā izplatītu strukturālu shēmu, nevis galvenokārt privātus ziedojumus (tomēr nepiešķirt finansējumu 100 % apmērā, lai to nepārvērstu par uzņēmējdarbību). Iesakām arī izveidot platformu, kurā apvienotu dažādas esošās lietotnes, ko savstarpējai sadarbībai izmanto mazumtirgotāji un pārtikas bankas. Platformai jābūt ērti lietojamai, efektīvai un centralizēti pārvaldītai. Iesakām arī pārdalei nodoto (mazumtirgotāju ziedoto vai par zemāku cenu pārdoto) pārtiku atdot pārtikas bankām laikus un labā stāvoklī – vēlams, 3–5 dienas pirms pārtikas sabojāšanās (pretstatā pamatnostādnēs noteiktajam 48 stundu termiņam). Kā stimulu mazumtirgotājiem varētu piešķirt nodokļu atlaidi, kas proporcionāli saruktu, pārdalei nodotajām precēm tuvojoties derīguma termiņa beigām. Lai varētu saņemt nodokļu atlaidi, mazumtirgotājiem ir jāziedo minimālais pārtikas daudzums.

Pamatojums/motīvs

Tā kā pašreizējā sistēmā nevar pilnībā izvairīties no pārtikas izšķērdēšanas, vajadzētu vismaz rīkoties, lai glābtu izšķērdēto pārtiku. Šajā kontekstā vajadzētu izmantot visus jau pieejamos rīkus (pārtikas bankas, lietotnes, attiecīgās asociācijas, iniciatīvas utt.).

Papildu piezīmes

Problemātisks uzdevums ir stiprināt pārtikas banku kapacitāti, nepārveidojot tās par uzņēmējdarbības novirzienu (tā vietā vēlami samazināt pārtikas izšķērdēšanu jau sākotnēji).

4. IETEIKUMS

Datu un paraugprakses apmaiņa visā Eiropā

Iesakām visu valstu valdībām dalīties ar paraugpraksi un datiem par rīcību, kas vērsta uz visiem pārtikas izšķērdēšanas ķēdes posmiem – no ražotājiem un patērētājiem līdz Eiropas Komisijas platformai, kas veltīta pārtikas izšķērdēšanai (ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas platforma). Pēc tam šo informāciju pārvaldīs un analizēs īpaša ES pētnieku komiteja, kuras uzdevums būs popularizēt labu praksi un padarīt to viegli pieejamu. Datus par labu praksi vajadzētu iedalīt kategorijās pēc ražošanas un patēriņa veidiem. Vēlamies arī veicināt pilsētu/reģionu tīklu, kas piekļūst šiem datiem un izmanto sev vispiemērotāko praksi, pamatojoties uz līdzīgiem patēriņa un ražošanas modeļiem. Tīklu izveidos ar nolūku sniegt vietējām pašpārvaldēm iespēju savstarpēji apmainīties ar zināšanām, pamatojoties uz šīm līdzībām. Šim nolūkam varētu piemērot sadraudzības pilsētu koncepciju: pilsētas, kas sastopas ar līdzīgām pārtikas izšķērdēšanas problēmām, var sadarboties, lai kopīgi tās risinātu.

Pamatojums/motīvs

Ar paraugpraksi varētu apmainīties efektīvāk un konsekventāk. Turklāt šim nolūkam izmantotu gan ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas platformu, gan arī *EUROCITIES* un sadraudzības pilsētu koncepciju. Mēs vēlamies veicināt pilsētu un reģionu sadarbību visā Eiropā.

Papildu piezīmes

5. IETEIKUMS

Datu vākšana visā pārtikas piegādes ķēdē

Iesakām kādai noteiktai ES iestādei vai citām aģentūrām vai pētniecības iestādēm apkopot datus par to, kā, kur, kāpēc un kad pārtikas piegādes ķēdē rodas pārtikas atkritumi un kas tos rada. To varētu paveikt šādi:

1. Dati par atsevišķu patērētāju uzvedību, veicot mērījumus lietotnēs.
2. Datu apkopošana klātienē, izmantojot Eirobarometra pētījumu.
3. Apsekojumi skolās un citās izglītības iestādēs. Tos var veikt pirms vai pēc skolu intervences, kuras mērķis ir novērst pārtikas izšķērdēšanu.
4. Pilsoņu paneļdiskusijā iesaistītie pilsoņi tiek izmantoti kā reprezentatīva kohorta pētniecības nolūkos.
5. Par intervences pētījumu varētu kļūt patērētāju uzvedības pētījuma reģistrs. Iedvesma no patērētāju paradumu aptaujām Beļģijā un Nīderlandē.
6. Augstskolās izstrādātu zinātniski apstiprinātu pasākumu izmantošana.
7. Novērošanas pētījumi – konkrēti faktiskā atkritumu daudzuma izpēte, izmantojot esošos pilsētu un novadu atkritumu apsaimniekošanas procesus.
8. Lielveikalu un lauksaimnieku savstarpēji izrakstīto rēķinu apkopošana un salīdzināšana.
9. Standartizētu veidlapu izveidošana, lai ziņotu par atkritumiem.

Pamatojums/motīvs

Ja ir zināms, kur, kad un kāpēc pārtika tiek izšķērdēta, mēs varam sākt mērķtiecīgākas izpratnes veidošanas kampaņas un sniegt detalizētu ieskatu jomās, kur varētu panākt vislielāko pārtikas izšķērdēšanas samazinājumu. Mūsu grupa uzskata, ka, apkopojot precīzākus datus par to, kurā tieši pārtikas ķēdes posmā tiek izšķērdēta pārtika, mēs spēsim efektīvāk izstrādāt risinājumus, kā novērst pārtikas izšķērdēšanu. Pašreizējā ES plaši izplatītā metodika datu apkopošanai par pārtikas izšķērdēšanu (kā noteikts Komisijas Deleģētajā lēmumā (ES) 2019/1597) ir vērsta uz atkritumu daudzuma mērīšanu, savukārt mūsu priekšlikuma mērķis ir apkopot detalizētākus datus par to, kad un kur rodas pārtikas atkritumi un kas tos rada. Šos papildu datu apkopošanas projektus/iniciatīvas varētu izmantot, lai papildinātu kvantitatīvos datus, ko dalībvalstis apkopojušas jaunajos pārskatos, kas jāiesniedz katru gadu. Tajos būtu pieejami precīzāki dati par to, kā, kad un kur rodas pārtikas atkritumi un kas tos rada.

Papildu piezīmes

Piezīmes par vēlamajiem apkopojamajiem datiem. Būtu jāapkopo dati par to, kā, kad un kur rodas pārtikas atkritumi un kas tos rada. **Kāds/kas/kad.** Kādi pārtikas produkti tiek izšķērdēti un kādos gadījumos? Kas ir tie produkti, kurus cilvēki izmet atkritumos, un cik gramu paliek uz šķīvja? Datu salīdzinājums par to, cik daudz pārtikas tiek nopirkts un cik daudz tiek izmests. **Kā.** Kā pārtika tiek izšķērdēta – vai tā tiek izmesta atkritumos? Vai tā tiek pagatavota novēloti, sabojājas vai netiek izlietota līdz termiņa beigām? Vai tiek nopirkts pārāk daudz pārtikas? Varētu ņemt vērā arī kultūras atšķirības. **Kas.** Kas piegādes ķēdē izšķērdē pārtiku: izplatītāji, patērētāji vai kāds cits? Vai patērētāji ir iedalīti pēc tā, kas izšķērdē visvairāk pārtikas (piemēram, noteiktā vecuma grupā vai valstī)? (Piezīme. Vai cilvēki vēlēties sniegt šos datus?)

Saistībā ar 5. punktu: uzņēmuma nosaukums, no kura smeļamies iedvesmu, ir *Growth for Knowledge/GFK*.

Grupa uzskata, ka ir ļoti svarīgi aizsargāt Eiropas pilsoņu privātumu un persondatus. To vajadzētu ņemt vērā visos pētījumos, ko veic saskaņā ar šo ieteikumu.

6. IETEIKUMS

Pilsoņu viedoklis ir svarīgs: iedzīvotāju līdzdalība Eiropas pārtikas politikā

Pamatojoties uz pieredzi Konferencē par Eiropas nākotni un šajā ES pilsoņu paneļdiskusijā par pārtikas izšķērdēšanu, iesakām izveidot vietējā un valsts mēroga pilsoņu iesaistīšanas forumus. Forumu uzdevums būtu sekot līdzi valstu stratēģijām, uzraudzīt tās un sniegt par tām ieteikumus nolūkā īstenot ES direktīvas par pārtikas izšķērdēšanas mazināšanu no iedzīvotāju skatupunkta. Iesakām ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas platformā iekļaut arī pilsoņu pārstāvību un iesaistīšanu, ar kuru koordinētu apmaiņu starp forumiem. Gan valsts, gan ES līmenī forumiem vajadzētu piedāvāt platformu informācijas apmaiņai un savstarpējai zināšanu apguvei starp pilsoņiem/patērētājiem, ieinteresētajām personām un politikas veidotājiem.

Pamatojums/motīvs

Piedāvājam šo ieteikumu, jo ir svarīgi dot pilsoņiem iespēju paust viedokli, nodrošināt taisnīgu un caurskatāmu procesu un nodrošināt iedzīvotāju un lēmumu pieņēmēju savstarpējo koordināciju un zināšanu apguvi. Pilsoņi pazina savu dzīvi vislabāk, tāpēc viņu skatupunkts ir jāņem vērā vietējā, valsts un ES līmenī.

Papildu piezīmes

7. IETEIKUMS

Tikko savākti: sezonas pārtikas produktu vērtība

Iesakām mainīt patērētāju paradumus, informējot patērētājus par sezonālās pārtikas vērtību. Šajā nolūkā veikalos vajadzētu izvietot skaidras norādes, kas ļautu patērētājiem nepārprotami identificēt sezonas produktus. Informācija par produktu sezonalitāti būtu jāsniedz arī plašai sabiedrībai, izmantojot informēšanas kampaņas. Patērētāju informēšana ar izkārtņēm uz plauktiem un kampaņām var mudināt ražotājus audzēt sezonas pārtikas produktus. Iesakām arī iegūt labākus datus par visefektīvākajām metodēm, kā stimulēt sezonas pārtikas produktu ražošanu un ierobežot zemas kvalitātes nesezonas pārtikas produktu importu.

Pamatojums/motīvs

Piedāvājam šo ieteikumu, jo bieži tiek importēti nesezonas pārtikas produkti un/vai pārtikas produkti, kam ir zemāka kvalitāte nekā sezonas pārtikas produktiem. Kvalitatīvāki pārtikas produkti var ietekmēt patērētāju uzvedību, jo šādiem produktiem patērētāji mēdz piešķirt lielāku vērtību un tos mazāk izšķērdēt.

Papildu piezīmes

II TEMATISKAIS BLOKS “PĀRTIKAS UZŅĒMUMU INICIATĪVAS”

8. IETEIKUMS

ES mēroga pārtikas produktu apmaiņas tīkls

Iesakām ES mēroga tīmekļvietnē izveidot lielāko izplatītāju reģistru tiešai saziņai, lai varētu apmainīties ar pārtikas produktiem, kam drīz beigsies derīguma termiņš, vai pārtikas pārpalikumu. Tīmekļvietne palīdzētu novērst pārtikas izšķērdēšanu, nodrošinot saziņu gan piegādes ķēdes līmeņa robežās (sk. tālāk), gan ar nākamo līmeni. Tajā var reģistrēties uzņēmumi un pārdot vai iepirkt pārtikas pārpalikumu par zemāku cenu. Būtu šādi trīs līmeņi:

1. Pirmajā līmenī būtu iekļauti ražotāji, lauksaimnieki un izplatītāji.
2. Otrajā līmenī būtu iekļauti lielveikali, pārtikas bankas un sabiedriskās virtuves.
3. Trešajā līmenī būtu iekļauti patērētāji un māsaimniecības.

Pamatojums/motīvs

Papildu piezīmes

9. IETEIKUMS

Plānotie pirkumi un pārdale

Iesakām izstrādāt tiesisko regulējumu, ņemot vērā drošības noteikumus un datu prognozēšanu, nolūkā saskaņot dalībvalstu tiesību aktus par praksi, ko īstenot visā piegādes ķēdē attiecībā uz pārtikas pārpalikuma un pārtikas produktu, kam drīzumā beigsies derīguma termiņš, pārdali. Iepirkumu apjomi jāsaņem ar pārdotās produkcijas apjomiem. Lielveikaliem un piegādātājiem kā stimulus varētu piedāvāt dažādas priekšrocības (piemēram, nodokļu atvieglojumus) pārdošanai par zemāku cenu vai ziedošanai.

Pamatojums/motīvs

Papildu piezīmes

10. IETEIKUMS

Restorāni nozīmē “Baudīt bez izšķērdēšanas”

Iesakām Eiropas iestādēm šādu plānu, lai samazinātu pārtikas izšķērdēšanu restorānos. Visu veidu restorāniem būtu jāļauj attēlot logotipu (kas ir saskaņots visā ES), tiklīdz tie ir izpildījuši noteiktus kvalitātes kritērijus (piemēram, tālāk izklāstītos un dažus citus). Logotips kalpotu kā reklāma tam, ka maltītes pārpalikumus var paņemt līdzi uz mājām, un viesmīļiem būtu jānodrošina trauki līdzņemšanai. Restorāni, kas ieviestu logotipu, papildinātu ēdienkarti ar norādi, ka viesi pārpalikumus var ņemt līdzi uz mājām. Ja arī pēc tam vēl palicis pāri gatavais ēdiens, tas būtu jāpiedāvā darbiniekiem. Ja virtuvē ir palikušas neapstrādātas pārtikas produktu atliekas, tās būtu jāpiedāvā pārtikas bankām vai citām labdarības iestādēm.

Ja pārtikas produkti nav ēdami, tos vajadzētu izmantot atjaunīgās enerģijas ražošanai. Lai mudinātu restorānus izpildīt šos kvalitātes kritērijus (vai citus kvalitātes kritērijus), restorāniem būtu jāsniedz finansiāls atbalsts šā plāna īstenošanai. Nodokļu atvieglojums varētu kalpot kā finansiāls stimuls, un varētu piešķirt arī papildu atbalstu. Tā kā virtuves pārtikas pārpalikumus var nosvērt vai izmērīt, tos varētu uzskaitīt un ņemt vērā, piešķirot nodokļu atvieglojumus.

Pamatojums/motīvs

Iesakām šo tāpēc, ka restorānos tādējādi mazinātos pārtikas izšķērdēšana un daudzi cilvēki vairs neizjustu kaunu palūgt maltītes pārpalikumus ņemt līdzi uz mājām. Ja restorāni rādīs priekšzīmi, ļaudīm būs stimuls arī savās mājās mazināt pārtikas izšķērdēšanu.

Papildu piezīmes

11. IETEIKUMS

Visi atkritumi ir no svara

lesakām atkritumu apsaimniekošanas organizācijām ieviest pienākumu nosvērt, mērogot vai izmērīt organiskos atkritumus. Īstermiņā plānam būtu jākoncentrējas uz publiskajām iestādēm (piemēram, skolām un slimnīcām) un visu apkaimi vai rajonu, bet ilgtermiņā tajā būtu jāiekļauj arī māsasaimniecības. Šo iestāžu/rajonu pārstāvjiem un vēlāk arī māsasaimniecībām būtu regulāri jāsaņem pārskati un salīdzinājumi ar iepriekšējiem periodiem un ar citām struktūrām. Tas vairo informētību un mudina mazināt pārtikas izšķērdēšanu. Mērīšanas metodēm visās valstīs nav jābūt vienādām – pietiek, ja skaitļi ir salīdzināmi konkrētajā valstī.

Pamatojums/motīvs

Šo ieteikumu ierosinājam tāpēc, ka tas paplašinātu patērētāju izpratni. Tas kalpotu arī kā pamudinājums samazināt pārtikas izšķērdēšanu. Ieteikuma rezultāti ir izmērāmi gan īstermiņā, gan ilgtermiņā, sniedzot zināmu motivāciju samazināt pārtikas izšķērdēšanu.

Papildu piezīmes

12. IETEIKUMS

Obligāta ziņošanas sistēma caurskatāmībai apvienojumā ar sodiem un atlīdzību

lesakām izveidot ziņošanas sistēmu (sevišķi tādu, kas līdzinās ISO sertifikācijai), lai noteiktu konkrētus standartus visā vērtību ķēdē, tostarp ražotājiem, mazumtirgotājiem, lielveikaliem, restorāniem un viesnīcām. Būtu jānošķir lielie un mazie/vidējie uzņēmumi (MVU), pamatojoties uz pašreizējām uzņēmumu klasificēšanas kategorijām. Standartu pārkāpšanas gadījumā būtu jāpiemēro sodi, savukārt, ja uzņēmumi pārspēj standartu kritērijus, jānodrošina atlīdzība. Būtu jāievieš relatīva naudas soda sistēma, kas ir proporcionāla pārkāpuma smagumam un uzņēmuma lielumam. Atlīdzībai galvenokārt vajadzētu būt balstītai uz marķēšanas sistēmu, piemēram, piešķirot A, B vai C pakāpi, vai iespējamiem finansiāliem stimuliem, sevišķi attiecībā uz MVU. Ziņošanas pienākums jāuzliek neatkarīgiem un ārējiem revidentiem, nevis uzņēmumiem. Publiskās iestādes dalībvalstu līmenī (piemēram, ministrijas vai regulatīvās iestādes) ir atbildīgas par īstenošanas un uzraudzības nodrošināšanu. Datim būtu jābūt publiski pieejamiem un tādiem, lai varētu mācīties cits no cita. Komisijai vajadzētu veikt pārraudzības un koordinācijas funkciju.

Pamatojums/motīvs

Caurskatāmības nolūkos ir svarīgi, lai marķējumu dati būtu pieejami cilvēkiem, kuri vēlas iegūt vairāk informācijas nekā to, kas norādīta tikai pārtikas produkta etiķetē.

Papildu piezīmes

13. IETEIKUMS

ES mēroga tiesību normas par nepārdotu pārtikas produktu iznīcināšanu – dalībvalstis var mācīties cita no citas

Jānodrošina, lai pārtikas produkti pirms izmešanas tiktu izmantoti dažādās fāzēs. Prioritāri ir jāizvairās no pārtikas izšķērdēšanas, bet, ja tas nav iespējams, tad jāizmanto šāds cikls: patēriņš cilvēku uzturā, patēriņš dzīvnieku uzturā, biodegviela un kompostēšana. Dalībvalstis atbild par vajadzīgās infrastruktūras izveidi, lai nodrošinātu īstenošanu. ES izvirza visaptverošu mērķi par noteiktu procentuālo daļu samazināt pārtikas izšķērdēšanu. Dalībvalstis nosaka valsts standartus, lai kopīgi sasniegtu ES mērķi. Dalībvalstis var īstenot vai nu brīvprātīgus, vai obligātus pasākumus, kas uzņēmumiem jāievēro. Samazinājumam jābūt kvantitatīvi nosakāmam. Pēc izmēģinājuma posma, kurā galvenā uzmanība pievērsta lielveikaliem, un veiktajām korekcijām, pamatojoties uz mācīšanos citam no cita, paraugpraksi būtu jāklūst par pamatnostādņēm visās dalībvalstīs.

Pamatojums/motīvs

Francijas piemēru nevar izmantot, tāpēc ir vajadzīgs labāks risinājums, piemēram, līdzīga platforma kā Somijā, kur uzņēmumi var augšupielādēt informāciju par pārtikas produktiem, kas nonāktu atkritumos. Tiesību aktiem, kas aizliegtu pārtikas izšķērdēšanu, būtu jābūt vispārīgiem, lai būtu ņemtas vērā dalībvalstu atšķirīgās kultūras.

Papildu piezīmes

14. IETEIKUMS

Caurskatāmība attiecībā uz pārtikas izšķērdēšanu redzamībai un pasākumiem

Iesakām visiem pārtikas piegādes ķēdes dalībniekiem, izņemot mājsaimniecības, noteikt pienākumu veikt mērījumus un caurskatāmi ziņot par to, kādi pasākumi tiek veikti attiecībā uz pārtikas produktu atkritumiem un to apstrādi. Lielāks uzsvars būtu jāliek uz nepieciešamību pēc jaunām datu apkopošanas iespējām, kā arī lauksaimniecības nozarē jāiekļauj pārtikas zudumu uzskaitē.

Turklāt pēc tam būtu jāievieš diferencēti stimuli ar nolūku sekmēt brīvprātīgas vienošanās, lai tādējādi atbalstītu iestādes, kas uzņemtos vadību. Tāpat liela nozīme ir arī koriģējošiem pasākumiem, kuru mērķis ir iekļaut procesā visus pārtikas piegādes ķēdes dalībniekus (izņemot mājsaimniecības).

ES vajadzētu izvērtēt dalībvalstīs izmantoto paraugpraksi attiecībā uz valstīs ieviestajām ziņošanas struktūrām un stimuliem, kā arī koriģējošiem pasākumiem. Tas palīdz vēl pamatīgāk iestrādāt Eiropas Savienībā sistēmu, ar kuru datus padara salīdzināmākus.

Pamatojums/motīvs

Iesakām šo tāpēc, ka izpratne par pašreizējo situāciju pārtikas izšķērdēšanas jomā kalpo par pamatu tam, lai varētu piemērot turpmākas pieejas, piemēram, stimulus, inovatīvas brīvprātīgas vienošanās un koriģējošus mehānismus, lai izvairītos no pārtikas izšķērdēšanas.

Papildu piezīmes

Kā piemēru stimuliem var minēt ES mēroga marķēšanas paņēmieni, kas dotu iespēju izmantot mārketinga stratēģiju sniegtās priekšrocības. Vēl viens piemērs ir atbilstīga finansiāla kompensācija par pārtikas izšķērdēšanas mazināšanu.

15. IETEIKUMS

Inovatīvs un ilgtspējīgs iepakojums un, ja iespējams, nekāda iepakojuma

Iesakām arī turpmāk veikt ieguldījumus zinātniskos pētījumos par inovatīviem un alternatīviem ilgtspējīga iepakojuma veidiem. Tie palīdz paildzināt lietošanas termiņu un uzlabot iepakojuma izmēru nolūkā samazināt pārtikas izšķērdēšanu, kā arī paaugstināt pārtikas drošību transportējot. Šim nolūkam ES būtu jānodrošina finansiāls un politisks atbalsts ar atbilstošām programmām, piemēram, finansējot jaunuzņēmumus un mazākus inovatīvos resursus. Turklāt iesakām atbalstīt mazumtirgotājus, lai tie pārdotu pārtikas produktus bez iepakojuma, ja vien iespējams, vienlaikus neapdraudot pārtikas drošību.

Pamatojums/motīvs

Iesakām šo tāpēc, ka mūsu sabiedrībā joprojām ir populāri izmantot ļoti daudz iepakojuma, it īpaši saistībā ar transportēšanu un pārtikas drošību. Tāpēc uzskatām, ka pārmaiņas šajā ziņā var veicināt, atbalstot inovācijas (pētniecību/jaunuzņēmumus) videi nekaitīga iepakojuma jomā. No vienas puses, pielāgojot ātrbojīgu pārtikas produktu iepakojuma izmērus, tiktu samazināta pārtikas izšķērdēšana, tomēr ir jāņem vērā iepakojuma atkritumu pieauguma risks (ko vajadzētu censties novērst ar iepriekš minētajiem pētījumiem). No otras puses, vajadzētu piedāvāt pārtikas produktus pa atsevišķām porcijām, ja patērētājs ir paņēmis līdzīgu savu uzglabāšanas trauku (arī nolūkā samazināt pārtikas un citu veidu atkritumus). Ja tiek izstrādāta videi nekaitīga iepakojuma struktūra un attiecīgi tiek pielāgota visa infrastruktūra, galu galā var panākt patērētāju akceptu.

Papildu piezīmes

III TEMATISKAIS BLOKS “ATBALSTS PATĒRĒTĀJU UZVEDĪBAS MAIŅAI”

16. IETEIKUMS

Plašāka pārtikas produktu izšķērdēšanas definīcija, lai saglabātu nenovākto pārtiku

Iesakām nenovākto pārtiku iekļaut Eiropas definīcijā par pārtikas izšķērdēšanu. Vēlamies arī to, lai lauksaimniekiem būtu iespēja tirgū pārdot pārtikas produktus, kas neizskatās diez ko glīti, bet tomēr ir ēdami. Lai izvairītos no pārtikas zudumiem, lauksaimniekus vajadzētu apgādāt ar izkārtņēm, kas vēsta, ka nenovākto pārtiku ir aicinātas novākt mājsaimniecības un NVO.

Par šo ideju ir jāpaziņo divām grupām:

- pilsoņiem, izmantojot 20. ieteikumā izstrādāto kampaņu,
- lauksaimniekiem ar dalībvalstu lauksaimniecības ministriju starpniecību. Pēdējiem šis ieteikums būtu jāīsteno sadarbībā ar vietējām pašvaldībām un ražotāju arodbiedrībām.

Pamatojums/motīvs

Iesakām šo tāpēc, ka nav saprātīgi izšķiest ēdamus pārtikas produktus. Tiešā ražas novākšana sniedz atzinību lauksaimnieku darbam un piešķir vērtību izaudzētajai produkcijai.

Papildu piezīmes

Par problemātisku to padara tas, ka nevēlamies vainot lauksaimniekus.

17. IETEIKUMS

Pieaugušie ir jāpamudina prioritārā kārtā iestāties pret pārtikas izšķērdēšanu

Iesakām katrai dalībvalstij īstenot programmu pieaugušajiem, lai vairotu izpratni un zināšanas par to, cik izmaksā pārtikas izšķērdēšana un kādi ir ieguvumi, ja to novērš valsts, reģionālā un vietējā līmenī.

Tās pamatā būtu jābūt labākajiem pieejamajiem datiem (5. ieteikums), lai uzsvērtu problēmas steidzamību. Šeit ietilpst lietotnes (18. ieteikums), kampaņas (4. un 20. ieteikums), tālākizglītība un apmācība pārtikas rūpniecībā strādājošajiem cilvēkiem, uzņēmuma iekšējās apmācības programmas speciālistiem, kā arī dokumentālās filmas un televīzijas programmas par šo tēmu. Piemēram, varētu pārraidīt īsas reklāmas, kurās attēlotu pārtikas produktu atkārtotas izmantošanas priekšrocības, popularizēt svētdienu kā pārpalikumu izlietošanas dienu un radīt spēļu šovus, kur jaunieši sacenstos pavārmākslā, tādējādi iesaistot raidorganizācijas.

Ir svarīgi vienkāršos veidos un ar pamudinājumiem informēt cilvēkus par ekonomiskajiem un vides ieguvumiem, kas rodas, neizšķērdējot pārtiku.

Viens no galvenajiem informācijas izplatīšanas kanāliem varētu būt plašsaziņas līdzekļi, it īpaši sabiedriskās radiostacijas un televīzija, drukātie mediji, sociālie mediji, publiskās iestādes, muzeji un mazumtirgotāji. Pašreizējās ES iestādes (piemēram, Eiropas vēstures nams) varētu izstrādāt resursus dalībvalstu atbalstam.

Pamatojums/motīvs

Iesakām šo tāpēc, ka citi ieteikumi attiecas uz bērnu izglītošanu, taču ir nepieciešami arī pasākumi, kam ir tūlītēja īstermiņa ietekme uz pašreizējo paaudzi, kas pērk pārtikas produktus un gatavo maltītes.

Papildu piezīmes

Sniegtais ieguvums ir tāds, ka lielveikalos izvietotie pamudinājumi izvairīties no pārtikas izšķērdēšanas atsvērtu mārketinga paņēmienus, kas mudina pirkt pārāk daudz.

18. IETEIKUMS**Informētība par uztura un ilgtspējīgas pārtikas jautājumiem pamatskolās un vidusskolās**

Iesakām pamatskolu un vidusskolu mācību programmās iekļaut ilgtspējīgas pārtikas un uztura tēmas, izveidojot jaunus obligātos priekšmetus, kādi jau dažās valstīs ir ieviesti, un/vai iekļaujot tās esošajos obligātajos priekšmetos. Šī ieteikuma mērķis ir vairogt skolēnu izpratni par pārtikas izšķērdēšanu, rīkojot diskusijas par sociālekonomiskajām vērtībām, ilgtspējīgu ražošanu un patēriņu, iepirkšanās paradumiem un mājsaimniecības ekonomiku, kā arī praktiskas nodarbības skolu sadarbībā ar lauku saimniecībām. Sagaidām, ka ES īstenos divus priekšnosacījumus, kas nepieciešami šī ieteikuma realizēšanai. Pirmkārt, ir nepieciešama vairāku ieinteresēto personu izpratnes vairošanas kampaņa, lai radītu un palielinātu stimulu saistībā ar šo tēmu (20. ieteikums). Otrkārt, ir jāsniedz atbalsts skolotājiem, izmantojot apmācību, pedagoģisko apmaiņu un materiālus, esošos tīklus un pārbaudītu paraugpraksi. Kaut arī apzināmies, ka izmaiņu ieviešana var prasīt laiku, tomēr ir svarīgi jau tagad skolās organizēt akcijas dienas vai nedēļas par pārtikas izšķērdēšanas tēmu, mobilizējot dažādus sabiedrības dalībniekus (21. ieteikums).

Pamatojums/motīvs

Pārtikas izšķērdēšana liecina par to, ka pastāv plašākas sistēmiskas problēmas attiecībā uz to, kā mūsdienu sabiedrība Eiropā ražo, pērk un patērē pārtiku, tāpēc jebkurai pedagoģiskai rīcībai pārtikas izšķērdēšanas jomā ir jābūt daudz plašākai, tomēr jāņem vērā arī ražošanas un patēriņa vērtības un vēlamā nākotne Eiropā. Izglītība joprojām ir valsts kompetencē, un katrai dalībvalstij ir atšķirīgas mācību programmas. Mēs apzināmies šīs atšķirības, bet vienlaikus mudinām ES sekmēt vērienīgus pasākumus jaunos un/vai esošajos mācību priekšmetos, piemēram, ģeogrāfijā vai ekonomikā.

Papildu piezīmes**19. IETEIKUMS****Atbalsts pārtikas apmaiņas lietotnēm un platformām, kas savieno patērētājus**

Iesakām ES veicināt un atbalstīt jau esošās lietotnes un platformas, piemēram, *Olio* vai *FoodSharing.de*. Veicināmajiem rīkiem jāatbilst dažiem pamatkritērijiem, pēc kuriem tie ir attiecīgi jāizvērtē: ērta lietošana, bagātīga datubāze, neatkarība, pielāgošanās vietējiem apstākļiem un reāla ietekme uz pārtikas izšķērdēšanas ierobežošanu. ES, valstu un reģionālajām iestādēm ir proaktīvi jāsekmē visdaudzsoļākie rīki, kas jau tiek izmantoti, un visādā ziņā – it īpaši finansiālajā – jāatbalsta to pilnveide un uzturēšana, izmantojot dažādas pētniecības, rīcības un finansēšanas programmas. Publiskajam finansējumam būtu jāveicina kvalitatīva un neitrāla informācija bez reklāmām.

Pamatojums/motīvs

Pašlaik ir daudz lietotņu, kurās apvienojušies dažādi dalībnieki – gan uzņēmumi ar patērētājiem, gan arī patērētāji savā starpā. Daži no šiem rīkiem, kas ļauj ietaupīt pārtiku, jau varētu būt kļuvuši populāri patērētāju vidū. Tomēr šķiet, ka tiem ir ierobežots ģeogrāfiskais tvērums vai arī eiropiešiem tie nav pietiekami labi zināmi. Mūsuprāt, Eiropas Savienībai un dalībvalstīm ir svarīgi aktīvi atbalstīt tehnoloģiskas inovācijas ar ievērojamu ietekmi, atstājot vietu jaunām idejām un inovācijām, kas varētu rasties un kļūt ilgtspējīgas ilgtermiņā.

Papildu piezīmes

20. IETEIKUMS

Saglabāt pārtikas produktus un ietaupīt naudu: Eiropas kampaņa pret pārtikas izšķērdēšanu sadarbībā ar pārtikas mazumtirgotājiem četrās nedēļas nogalēs gadā

Iesakām ES koordinēt dalībvalstīs kampaņu, kas vērsta uz pārtikas preču veikaliem (pārtikas mazumtirgotājiem, lielveikaliem, dižveikaliem un maziem veikaliem). Šī kampaņa notiktu katru gadu četrās nedēļas nogalēs un būtu veltīta tēmai "Saglabāt pārtikas produktus un ietaupīt naudu". Dalībvalstis pašas izraudzītos konkrētās nedēļas nogales. Datums būtu jāizvēlas, pamatojoties uz mērķi vairot izpratni par pārtikas produktu pirkšanas paradumiem (piemēram, valsts svētku vai tautas svinību laikā) un sezonālītāti (piemēram, ražas novākšanas laikā). Kampaņa būtu Eiropas Savienības iniciatīva, kurā visām dalībvalstīm būtu izstrādāts vienots vizuālais noformējums (vienots logotips, krāsu kods utt.). Pēc tam kampaņa tiktu īstenota valsts līmenī un koriģēta, pamatojoties uz katras valsts specifiku, svētku dienām, ēšanas paradumiem utt.

Pamatojums/motīvs

Iesakām šo tāpēc, ka ir svarīgi vairot pilsoņu izpratni par pārtikas izšķērdēšanu. Pašlaik ir tikai Starptautiskā pārtikas zudumu un atkritumu izpratnes diena, par kuru pilsoņi neko nezina un kas pazūd starp daudzām citām starptautiski svinamām dienām. Šim jaunajam pasākumam būtu veltītas četras nedēļas nogales gadā. Tas ļautu izgaismot problēmu Eiropas pilsoņu vidū, un lietderīgāk to būtu atkārtot gadā vairākas reizes, nevis veltīt tam tikai vienu dienu. Šādi tas arī kā Eiropas pasākums atšķirtos no ierastajām starptautiski svinamajām dienām.

Papildu piezīmes

- Viens no ieguvumiem, ko sniegtu šis ieteikums, ir tas, ka palielinātos Eiropas iedzīvotāju izpratne par pārtikas produktu iegādi, patēriņu un sezonālītāti, jo tādējādi varētu izvairīties no pārtikas izšķērdēšanas. Ja kampaņu rīkotu četras nedēļas nogales gadā, pilsoņiem regulāri tiktu atgādināts par iepriekš minēto. Vēl kāds ieguvums būtu sadarbības veicināšana ar pārtikas mazumtirgotājiem šīs kampaņas nolūkā un pārtikas mazumtirgotāju iesaistīšana cīņā pret pārtikas izšķērdēšanu.
- Problēmu rada jautājums par to, kā pasākumā iesaistīt pārtikas mazumtirgotājus / pārtikas tirdzniecības vietas. Tā kā pārtikas mazumtirgotāju mērķis ir maksimāli palielināt pārdošanas apjomus, daļa no tiem noteikti nevēlēšies mudināt cilvēkus samazināt pārtikas patēriņu vai mainīt patēriņa paradumus. Tomēr visu veikalu, tostarp pārtikas veikalu, mērķis ir gūt peļņu, tāpēc tie šo pasākumu varētu uzskatīt par stratēģiju laba tēla veidošanai, pozicionējot sevi kā dalībniekus cīņā pret pārtikas izšķērdēšanu. Vēl kāda problēma ir saistīta ar ES dalībvalstu individuālajām īpatnībām un svētku dienām: dažas valstis nesvin Ziemassvētkus vai svin tos atšķirīgos datumos, un svētku dienas dažādās valstīs var atšķirties.
- Citas idejas, kā šo ieteikumu varētu īstenot
- Kampaņai pret pārtikas izšķērdēšanu sadarbībā ar pārtikas mazumtirgotājiem izmantot daudzveidīgus avotus: tradicionālos plašsaziņas līdzekļus (televīziju, laikrakstus), sociālos medijus, vietējā mēroga ietekmētājus, reklāmu utt. Izmantot iespēju četrās nedēļas nogalēs izplatīt spēcīgu pārtikas bezatkritumu kampaņu.
- Šajās nedēļas nogalēs ES vajadzētu sniegt informāciju, kuri pārtikas mazumtirgotāji jau ir izstrādājuši un rīko iniciatīvas pret pārtikas izšķērdēšanu. ES būtu jāatbalsta esošās iniciatīvas un jāsniedz informācija par labu praksi, kā arī jāizplata pozitīvs vēstījums. Nevajadzētu pievērsties šokējošiem vēstījumiem, bet gan koncentrēties uz pozitīvu pieredzi.
- Veikt četrās nedēļas nogalēs rīkoto pasākumu pēcpārbaudi un izvērtēšanu, lai panāktu uzlabojumus un ik gadu sasniegtu arvien vairāk cilvēku.

21. IETEIKUMS

“Izbeigsim pārtikas izšķērdēšanu”: informētības nedēļa par pārtikas izšķērdēšanu skolā

Iesakām skolās organizēt tematisko nedēļu par pārtikas izšķērdēšanu, lai bērnu un pusaudžu vidū vairotu izpratni par šo tematu. Nedēļas formātu un saturu varētu pielāgot atkarībā no skolēnu vecuma. Sākumskolās un darbā ar maziem bērniem šajā laikā būtu jāpievēršas izpratnes veidošanai ar spēļu palīdzību. Eiropas Komisija izstrādātu visās ES valodās un izdalītu skolām un skolotājiem rīkkopu par to, kā skolās vairo izpratni par pārtikas izšķērdēšanu un kā savos mācību priekšmetos rīkot diskusijas un pasākumus par šo tēmu. Rīkkopā būtu iekļautas pamatnostādnes ar ierosinātajām aktivitātēm, lai nepārslogotu skolotājus, turklāt tai vajadzētu būt ērti pieejamai tiešsaistē. Mazāko klašu skolēnus apbalvotu ar sertifikātiem (kuros būtu redzams ES logotips). Katra valsts izraudzītos attiecīgo nedēļu atkarībā no konkrētās izglītības sistēmas un akadēmiskā gada. Skolas varētu brīvi izlemt, kādas aktivitātes tās vēlas rīkot šajā nedēļā, izmantojot skolotājiem pieejamo rīkkopu.

Pamatojums/motīvs

Bērniem būtu jāiemācās apzināties pārtikas vērtību, to, kā pārtika tiek ražota un cik daudz laika nepieciešams pārtikas ražošanai. Ir svarīgi šo apziņu gūt jau agrīnā vecumā. Pasākums ar bērnu un pusaudžu starpniecību varētu sasniegt arī vecākus, jo, pārnākot mājās, skolēni stāsta vecākiem par skolā piedzīvoto.

Papildu piezīmes

- Ieguvums ir tāds, ka bērniem būtu jāiemācās apzināties pārtikas vērtību, to, kā pārtika tiek ražota un cik daudz laika nepieciešams pārtikas ražošanai. Ir svarīgi šo izpratni sākt apgūt jau agrīnā vecumā. Vēl viens ieguvums ir tāds, ka šāda veida pasākums ļauj sasniegt vecākus ar bērnu un pusaudžu starpniecību, jo skolēni stāsta vecākiem par skolā piedzīvoto, kad pārnāk mājās.
- Problēmu rada jautājums, kā nepārslogot skolotājus, lai viņiem pašiem nebūtu jānāk klajā ar visām aktivitātēm un idejām. Šī iemesla dēļ ir ļoti svarīgi izstrādāt satvaru vai pamatnostādnes ar ierosinātajām aktivitātēm, lai iniciatīva sniegtu labumu visiem skolēniem visās skolās.

22. IETEIKUMS

Ir jāgādā, lai patērētāju rīcībā būtu dati, kas viņiem ļautu apzināt savu ietekmi uz pārtikas izšķērdēšanu un saprast, kā apstrādāt, saglabāt un atkārtoti izmantot produktu pirms un pēc norādītā datuma.

NB! “Izlietot līdz” ir drošības termiņš, pēc kura produktu nevajadzētu lietot; “ieteicams līdz” norāda datumu, līdz kuram produkts saglabā tā optimālo kvalitāti.

Iesakām izmantot informatīvus rīkus, lai informētu patērētājus un (atkārtoti) sniegtu viņiem spēju spriest par to, vai produktam patiešām ir beidzies derīguma termiņš. Lai patērētāji būtu informēti par pārtikas produktu lietošanu, atbalstām ieviest labāk nosakāmu marķējumu datumam “ieteicams līdz” – visiem pārtikas produktiem vienā un tajā pašā vietā un ar lielāka izmēra fontu. Turklāt būtu vēlams, lai tieši uz produkta etiķetes būtu piestiprināts kvadrātkods (iespējams arī izmantot svītrkodu). Kāds būtu tā nolūks? Ar to tiktu sniegta informācija par vislabākajiem produkta uzglabāšanas veidiem, paskaidrots, kā zināt (pēc garšas un smaržas), vai produkts joprojām ir ēdams, kā arī sniegti padomi par citiem produkta pagatavošanas veidiem (piemērs par pielāgotām receptēm). Mūsuprāt, ražotāji ir tie, kas vislabāk zina, kā formalizēt pieejamo informāciju ar kvadrātkoda starpniecību. Attiecībā uz nemarķētiem produktiem, piemēram, augļiem un dārzeņiem, kvadrātkodam būtu jābūt izvietotam šādu produktu stendā, lai izvairītos no lieka iepakojuma. Lai šis informācijas avots būtu pieejams ikvienam, iesakām nepaļauties galvenokārt uz digitālajām tehnoloģijām. Būtu vēlams sagatavot informatīvus līdzekļus arī papīra formātā (piemēram, lielveikalos izvietojot ceļvežus).

Pamatojums/motīvs

Iesakām šo tāpēc, ka, mūsuprāt, ir problemātiski panākt to, lai patērētāji uzņemtos atbildību par iegādātās pārtikas pārvaldību. Sniedzot iepriekš minēto informāciju par pārtikas produktiem, varētu panākt patērētāju izpratni par problēmām saistībā ar derīguma termiņa beigām. Šī ir arī iespēja izskaust maldīgus priekšstatus vai bailes saslimt, ja lieto pārtiku pēc derīguma termiņa beigām. Mēs apzināmies, ka ražotāji piesardzīgi lieto datumu “ieteicams līdz”, lai aizsargātu sevi. Patiesībā pārtikas produktus var lietot arī pēc šī termiņa beigām. Nekādā gadījumā neapšaubām to, cik svarīgi ir norādīt derīguma termiņu, jo tas neapšaubāmi vienmēr ir galvenais svaiguma rādītājs.

Papildu piezīmes

Ieguvums ir tāds, ka ar labi izstrādāta marķējuma palīdzību pēc iespējas labāk informējam patērētājus par ieguvumiem viņu maciņam un videi. Mūsu devīze ir lielisks rezumējums šai idejai: “Iepērcieties saprātīgi un paēdiet lētāk”. Lai iepazīstinātu patērētājus ar šo jauno informācijas avotu un popularizētu to patērētājiem, ierosinām īstenot plašu komunikācijas kampaņu, lai izskaidrotu jaunā rīka mērķi.

23. IETEIKUMS

Standartizētas prakses ieviešana mazumtirdzniecības līmenī, kad patērētājiem tiek reklamēti produkti, kuru derīgums tuvojas termiņam

Iesakām pārvērtēt tādu produktu iepirkšanu, kuru derīguma termiņš tuvojas beigām, aicinot uzņēmumus pieņemt stratēģiju šādu produktu pārvaldīšanai un vērtības piešķiršanai patērētāju acīs. Šeit ir jādomā, kā uzlabot mājāsaimniecību uztveri attiecībā uz šiem produktiem, lai tie nebūtu paredzēti tikai vienai nelielai iedzīvotāju daļai. Šī stratēģija ir iedalīta vairākās daļās:

- veidot regulatīvās īstenošanas daļu Eiropas līmenī, izveidojot šiem produktiem veltītu sadaļu, lai, ieejot veikalā, tie būtu viegli pieejami un atpazīstami; mērķis ir veicināt labākus patēriņa paradumus visiem patērētājiem neatkarīgi no ienākumiem;
- izstrādāt komunikācijas politiku, kurā uzsvērts prātīguma princips un produktu pievilcība, kā arī atbildīga pieeja, veicot iepirkumus (pārtēriņa veicināšanas aspektiem nevajadzētu būt komunikācijas priekšplānā);
- mudināt mazumtirgotājus mainīt savu politiku attiecībā uz produktu, kam drīz beigsies derīguma termiņš, izlikšanu plauktos, proti, darīt to visintensīvākās pircēju plūsmas laikā (ņemot vērā patērētāju paradumus katrā Eiropas valstī).

Pamatojums/motīvs

Iesakām šo tāpēc, ka tādējādi daudzos veikalos tiks stiprināta jau esošā politika un Eiropas mērogā tiks standartizēta paraugprakse. Grupa īpašu uzmanību pievērš šo pasākumu vispārināšanas labvēlīgajai ietekmei, kas mainītu priekšstatu par zemo cenu produktiem (ne tikai mājāsaimniecībām, bet arī visiem iedzīvotājiem).

Papildu piezīmes

Šis ieteikums piedāvā veidu, kā veicināt uzņēmumu iesaistīšanos ilgtspējīgā praksē. Tas var īsteni veicināt patērētāju lojalitāti. Tomēr, īstenojot šo ieteikumu, rodas dažas problēmas.

- No mājāsaimniecību puses: būt elastīgākām un pielāgot nedēļas ēdienkarti pieejamajiem produktiem.
- No speciālistu puses: apmācīt darbiniekus un ieviest šo jauno politiku praksē.
- No iedzīvotāju puses: pārvarēt maldīgos priekšstatus un mainīt uztveri par šiem produktiem, proti, joprojām apzināties, ka tie ļauj samazināt izmaksas, bet arī saprast, ka tie galvenokārt palīdz novērst nepārdoto pārtikas produktu problēmu.

KĀ SAZINĀTIES AR ES

Klātienē

Visā Eiropas Savienībā ir simtiem *Europe Direct* centru. Sev tuvākā centra adresi varat atrast tiešsaistē (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_lv).

Pa tālruni vai rakstveidā

Europe Direct ir dienests, kas atbild uz jūsu jautājumiem par Eiropas Savienību. Ar šo dienestu varat sazināties šādi:

- pa bezmaksas tālruni: 00 800 6 7 8 9 10 11 (daži operatori par šiem zvaniem var iekasēt maksu),
- pa šādu parasto tālruņa numuru: +32 22999696,
- izmantojot saziņas veidlapu: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_lv.

KĀ ATRAST INFORMĀCIJU PAR ES

Tiešsaistē

Informācija par Eiropas Savienību visās oficiālajās ES valodās ir pieejama portālā *Europa* (european-union.europa.eu).

ES publikācijas

ES publikācijas varat apskatīt vai pasūtīt vietnē op.europa.eu/lv/publications. Vairākus bezmaksas publikāciju eksemplārus varat saņemt, sazinoties ar *Europe Direct* vai tuvāko dokumentācijas centru (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_lv).

ES tiesību akti un ar tiem saistītie dokumenti

Ar visu ES juridisko informāciju, arī kopš 1951. gada pieņemtajiem ES tiesību aktiem visās oficiālajās valodās, varat iepazīties vietnē *EUR-Lex* (eur-lex.europa.eu).

ES atvērtie dati

Portālā data.europa.eu ir piekļuve atvērtām datu kopām no ES iestādēm, struktūrām un aģentūrām. Datus var bez maksas lejupielādēt un izmantot tiklab komerciāliem, kā nekomerciāliem mērķiem. Portālā ir arī bagātīga piekļuve datu kopām, kas nākušas no Eiropas valstīm.

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

Print
PDF

ISBN 978-92-68-06457-3
ISBN 978-92-68-06480-1

doi:10.2775/319551
doi:10.2775/25216

NA-09-23-364-LV-C
NA-09-23-364-LV-N